

KÄPY

Vertaistukilehti 1 | 2026

Käpy Lapsikuolemaperheet ry
Vertaistukea suruun
kapy.fi

AJANKOHTAISTA
*Vuoden
varainhankintateko*

TEEMA
*Surun
monimuotoisuus*

TUTKITTUA
*Lapsen kuolema
ennen syntymää*

KÄPY

Lapsikuolemaperheet ry

TOIMISTO

Tampellan esplanadi 8 B LH35
33100 Tampere

TUKIPYYNNÖT

Valitse sinulle sopivin:

- yhteydenottolomake kotisivuillamme
- sähköposti: tuki@kapy.fi
- tekstiviesti: "TUKIPYYNTÖ" numeroon 045 325 9595

Tukikirjasia ja yhdistyksen esitteitä voi tilata KÄPY-verkkokaupan kautta: kapy.fi/kauppa

TOIMINNANJOHTAJA

Susanna Uittomäki
susanna.uittomaki@kapy.fi
045 326 0980

Hallitus 2026–28

PUHEENJOHTAJA

Krista Nuutinen
krista.nuutinen.kapy@outlook.com

HALLITUKSEN JÄSENET

Jussi Heikkilä
Jenni Mäenpää
Marika Säynäjoki
Ulla Tuunanen
Sonja Vuorela
Heidi Kjelin (varajäsen)
Pirjo Laitila (varajäsen)

KÄPY-lehti

TOIMITUSKUNTA

Tiina Harvia
Kirsi-Leena Helle
Hanna Lappalainen
Krista Nuutinen
Miia Valento
Leena Vilkkä

KANNEN KUVA

Unsplash / Joshua Rondeau

TAITTO Viivi Waris

PAINO Kirjapaino

Hermes, Tampere

ISSN 1797-2167

JULKAISIJA

Käpy Lapsikuolemaperheet ry

 KÄPY Lapsikuolema-
perheet ry tiedotus

 @kapy_ry

 www.kapy.fi

SISÄLLYS

3 puheenjohtajalta

4 ajankohtaista

- 4 Vuoden varainhankintateko: Kuolleiden lasten muistopäivän kampanja
- 5 Miten Käpyssä huomioidaan monimuotoisuus ja yhdenvertaisuus?

8 teema

- 8 Surun viisaus
- 10 Oma lokero yhteiskunnassa
- 12 Isän surun monet muodot
- 15 Kahden kulttuurin suru
- 18 Ulkopuolisuutta ja vertaisuutta
- 20 Monenkirjava suru
- 21 Surun mittasuhteet – isovanhempien suru ja vertaistuki

24 vertaistarinat

- 24 Pihlan tarina
- 26 Se katse joka murtui
- 28 Uusi päivä, uusi elämä

30 tutkittua

- 30 Lapsen kuolema ennen syntymää

33 luettua

35 kolumni

SURUTURVALLINEN TILA

Kun suru saa olla

Suru on yhtä monimuotoista kuin sitä kokevat ihmiset. Vaikka suru on universaali inhimillinen kokemus, se on aina myös yksilöllinen ja kulttuurisesti muutuva. Suru ei etene ennalta määrättyä polkua, eikä sen tarvitsekaan.

Silti surua pyritään sovittamaan yhteen ja samaan muottiin. Vastaan tulee ohjeita siitä, miten surusta "selvitään", menetyksestä "päästään yli" tai miten lopulta "toivutaan". Saatetaan jopa saada kuuluisa surutyö päätökseen. Tarkoitus on ehkä hyvä. Lopputulos kuitenkin kaventaa surevan osaa ja sitä, mikä on sallittua.

Erityisen vaikeaksi tämä muodostuu silloin, kun suru on pitkäkestoista – kuten lapsensa menettäneillä usein on – ja jos se poikkeaa oletetusta normaalista. Tällöin suru voi muuttua poikkeamaksi, jopa diagnoosiksi: pitkittyneeksi suruhäiriöksi.

Lapsen kuolema on vakava häiriö perheen elämässä. Mutta miksi tämä häiriötila paikannetaan yksilöön eikä olosuhteisiin? Voisiko olosuhteita hoitaa tai korjata? Surun yksilöllisyyttä kunnioittavat rakenteet sekä kuulluksi ja nähdyksi tuleminen – ilman vaatimusta muuttua – luovat turvaa. Kaikki muu tuki on vasta tämän päälle tulevaa.

Omalle surulle ei oikein tunnu olevan sopivaa paikkaa. Näin vertaisten kesken usein puhutaan. Surua

kannetaan yksin. Me surevat opimme ajan mittaan, millaisesta surusta voi puhua ja millainen olisi syytä piilottaa.

Juuri tämän vuoksi tarvitaan suruturvallista tilaa. Kohtaamisen tapaa ja ympäristöä – fyysistä, sosiaalista ja henkistä – jossa suru saa olla olemassa omassa ajassaan ja omassa muodossaan. Suruturvallisessa tilassa suru ei ole sairaus eikä sitä mitata kestolla, voimakkuudella tai sopeutumiskyvyllä, eikä sitä vertailla.

Entä jos surevana poikkeat jollakin tavalla oletetusta normista? Jos elämäntilanteesi, kulttuuritaustasi, toimintakykysi, perhemuotosi tai vakaumuksesi on toisentalainen kuin ympäristön keskiarvo, tuleeko surusi nähdyksi ja otetuksi vakavasti? Surevan osaksi voi tällöin jäädä mene-

tyksen lisäksi myös selittämisen ja sovittamisen taakka.

Suruturvallinen tila ei ole vain yksilön kokemus, vaan yhteinen mahdollisuus. Se syntyy siellä, missä surevaa kuunnellaan ilman määrittelyä ja ilman vaatimusta muuttua. Suru saa kulkea ihmisen mukana koko elämän. Suruturvallinen tila merkitsee rinnalla kulkemista, myös silloin, kun lohdutus ei auta ja toivo tuntuu vieraalta.

Krista Nuutinen

”Suruturvallisessa tilassa suru ei ole sairaus eikä sitä mitata kestolla, voimakkuudella tai sopeutumiskyvyllä.”

Käpy ry:n toiminnanjohtaja Susanna Uittomäki ja hallituksen puheenjohtaja Krista Nuutinen ottivat vastaan Vuoden varainhankintateko -palkinnon FCA-gaalassa marraskuussa 2025.

Vuoden varainhankintateko: KUOLLEIDEN LASTEN MUISTOPÄIVÄN KAMPANJA

TEKSTI: HANNA LAPPALAINEN / KUVA: PETRI MAST, MARKETING FINLAND

Käpy ry osallistui syksyllä 2025 Marketing Finlandin järjestämään Finnish Comms Awards -viestintäkilpailuun Vuoden varainhankintateko -kategoriassa, jossa on yhteistyökumppanina Vastuullinen Lahjoittaminen ry. Tässä kategoriassa palkitaan yleishyödyllinen tai muu organisaatio, joka on toteuttanut erinomaisia tuloksia tuottaen varainhankinnan teon joko omin voimin tai yhdessä toimistokumppanin kanssa. Käpy ry:n kanssa finalistina kilpailivat Aalto-yliopisto & United Imaginations, Sydänliitto sekä MIELI Suomen Mielen-terveys ry & Kaski Creative Agency.

Tuomaristo perusteli valintansa näin: "Kampanja on koskettava, aito ja dokumentaarinen kokonaisuus, joka onnistuu tarjoamaan samalla vertaistukea sekä lohtua niille, joiden tarinaa se kertoo. Hienoa on, että keräyksen kohteena olevat ihmiset eivät jää sivustakatsojiksi, vaan saavat kokea tulevansa nähdyiksi ja kuulluiksi. Pieni ja sitoutunut tiimi on tarttunut rohkeasti vaikeaan, jopa tabuna pidettyyn aiheeseen, ja tehnyt siitä näkyvän

sekä inhimillisen. Kampanja osoittaa, että pienellä budjetilla voi saada aikaan ihmeitä."

– Olemme erittäin kiitollisia tästä huomionosoituksesta. Kampanjan tarkoituksena on varainhankinnan ohella lisätä tietoa lapsen kuolemasta, perheiden surusta ja kuolleiden lasten muistopäivästä. Haluamme kiittää lämpimästi kaikkia vapaaehtoisiamme ja niitä perheitä, jotka tulivat kampanjavideon kuvauksiin syyttämään kynttilän kuolleen lapsensa muistoksi, kommentoi Käpy ry:n toiminnanjohtaja **Susanna Uittomäki**.

Vuoden varainhankintateon arvioinnissa painotetaan varainhankintateon rahallista tulosta sekä tuloksessa tapahtunutta kasvua organisaation kokoon ja aiempiin tuloksiin suhteutettuna. Lisäksi huomioidaan varainhankinnan toteutuksen oivaltavuus, tavoitavuus ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus.

VaLa ry:n ja Vuoden varainhankintateko -kategorian kumppaneina toimivat Radiomedia ry ja Warner Bros. Discovery, jotka lahjoittavat voittajalle yli 12 000 euron arvoisen mediatilapalkinnon. ●

MITEN KÄPYSSÄ HUOMIOIDAAN *monimuotoisuus ja yhdenvertaisuus?*

Käpy ry edistää lapsikuolemaperheiden yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa arvioimalla ja tunnistamalla aktiivisesti kohderyhmän tarpeita. Toimintaa toteutetaan niin, että kaikki lapsikuolemaperheet voivat osallistua siihen turvallisesti ja saavutettavasti menetyksen luonteesta, perhemuodosta, varallisuudesta tai muusta taustasta riippumatta.

LÄHDE: TOIMINTAPERIAATTEET, KÄPY RY:N STRATEGIA 2025–2029

TEKSTI: HANNA LAPPALAINEN / KUVA: UNSPLASH, FRANK CASTRO

Lapsen kuolema ja suru yhdistävät kaikkia Käpy ry:n kohderyhmään kuuluvia. Jokaisen kokemus, suru, arvot ja elämäntilanne ovat kuitenkin yksilöllisiä. Lapsen kuolema voi koskettaa mihin tahansa vähemmistöön kuuluvia perheitä ja henkilöitä. Yhdenvertaisen ja turvallisen toiminnan luominen Käpyssä on tärkeää, sillä olemme ainoa valtakunnallinen taho, jonka ydintehtävänä on tarjota tukea lapsensa menettäneille vanhemmille lapsen kuolinsyyistä riippumatta.

Käpy ry on laatinut yhdenvertaisuussuunnitelman avuksi työntekijöilleen ja vapaaehtoisilleen. Suunnitelman tavoitteena on ohjata yhdistyksen toimintaa niin, että kaikilla lapsensa menettäneillä henkilöillä ja perheillä olisi yhdenvertaiset mahdollisuudet saada vertaistukea ja toimia Käpyssä vapaaehtoisena.

Monimuotoiset perhe- ja menetystilanteet

Käpy ry:n toimintaan osallistuvien perheiden menetystilanteet ovat keskenään hyvin erilaisia. Toiminnassamme korostetaan, että jokainen menetetty lapsi on yhtä arvokas ja jokainen lapsensa menettänyt on yhtä arvostettu, vaikka yhteiskunnallisella tasolla menetysti-

lanteisiin saattaa liittyä stigmaa tai väheksyntää.

Joidenkin perheiden lapsen kuolemaan liittyy esimerkiksi päihteitä tai väkivaltaa tai lapsi on saattanut tehdä itsemurhan. Joissain perheissä lapsi on syntynyt kuol-

leena tai vanhemmat ovat joutuneet tekemään lääketieteellisistä syistä päätöksen raskaudenkeskeytyksestä. Toimintaamme osallistuu myös itsellisiä vanhempia, useamman tai ainoan lapsensa menettäneitä vanhempia ja yksin eläviä vanhempia, jotka ovat menettäneet ainoan lapsensa.

”Jokaisen kokemus, suru, arvot ja elämäntilanne ovat yksilöllisiä.”

Kokemus vähemmistöstressistä

Lapsikuolemaperheet kuuluvat lapsiperheiden vähemmistöön ja voivat kokea vähemmistöstressiä. Vähemmistöstressi tarkoittaa ylimääräistä kuormitusta, jota vähemmistöön kuuluva kokee altistuessaan toistuvasti ennakkoluuloille tai syrjinnän kokemuksille tai syrjinnän kohtaamisen pelolle. Lapsikuolemaperheet voivat kokea suruun ja lapsen menetykseen liittyvää väheksyntää eri palveluissa, median kirjoituksissa, yhteiskunnallisissa asenteissa ja kohtaamisissa läheisten tai ammattilaisten kanssa.

Lapsikuolemaperheet voivat kuulua usealla tavalla vähemmistöön. Tällöin yksi vähemmistöperusta on

lapsen kuoleman kokemus ja muita esimerkiksi perhe-
muoto, sateenkaarevuus, kulttuurinen tai etninen tausta tai vamma. Vaikka järjestömme toiminta on kaikille lapsensa menettäneille suunnattua toimintaa, vähemmistöt saattavat kokea vähemmistöstressiä osallistuessaan Käpyn toimintaan.

Toimintakyknormin haasteet

Yhteiskunnassamme on voimassa toimintakyknormi, johon kuuluu se oletus, että kaikki ihmiset ovat terveitä ja vammattomia ja kykenevät tiettyihin asioihin. Yhteiskuntamme suunnitellaan näiden normien mukaisesti. Jos henkilö ei täytä tätä toimintakyknormia,

häneen voi kohdistua syrjiviä rakenteita.

Lapsen kuolema on traumaattinen tapahtuma, joka voi vaikuttaa eri tavoin vanhemman toimintakykyyn. Toimintakyky voi laskea pitkäksi aikaa lapsen kuoleman jälkeen.

Lapsikuolemaperheillä voi olla taustallaan myös muita toimintakyknormia haastavia tilanteita, kuten mielenterveyden haasteita, päihteiden käyttöä, neurokirjon piirteitä tai jokin vamma.

”Jokainen
menetetty lapsi on
yhtä arvokas.”

Perhemyönteisyyden tasapainoilua

Käpy kuuluu Monimuotoiset perheet -verkostoon ja profiloituu perhejärjestöksi. Lapsikuolemaperheille perhemyönteisyys on kuitenkin monitahoinen asia. Lapsensa menettäneelle vanhemmalle voi olla vaikeaa kohdata muiden lapsia tai kuolleen lapsensa ikäisiä lapsia, erityisesti pian oman menetyksen jälkeen.

Käpyssä perhemyönteisyys tarkoittaaakin myös sitä, että kaikki voivat osallistua toimintaan ilman huolta siitä, että tilaisuudessa joutuu kohtaamaan muiden lapsia. Järjestämme erikseen vertaistukiviikonloppuja, joihin myös lapset ja nuoret voivat osallistua.

Heikommin tavoitetut kohderyhmät

Käpy ry:n toiminnassa niin osallistujat kuin vapaaehtoiset ovat suurimmaksi osaksi äitejä tai isoäitejä; isiä ja isoisiä toimintamme tavoittaa heikommin. Muut kuin suomea äidinkielenään puhuvat henkilöt ovat meillä tunnistettu osallistujavähemmistö, koska viestimme ja tarjoamme vertaistukea pääosin suomeksi. Suomea heikommin osavien voi olla haastavaa tulla mukaan toimintaamme, vaikkakin halutessaan osallistua voi tulkin kanssa, jos on mahdollisuus käyttää tulkkipalveluita.

Käpy on uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumaton järjestö. Suru herättää kuitenkin monesti eksistentiaalisia kysymyksiä, joita menetyksen kokeneet saattavat sanoittaa uskonnollisella kielellä. Osallistujien uskontoihin ja kulttuureihin voi myös liittyä keskenään ristiriitaisia piirteitä. Omaa vakaumustaan on lupa tuoda esiin Käpyssä samalla kuitenkin kunnioittaen toisten eriäviä näkemyksiä ja uskonnollisia vakaumuksia.

”Toimintakyky
voi laskea
pitkäksi aikaa.”

Lapsikuolemaperheiden asema yhteiskunnassa

Kuolleen lapsen vanhemmuus jää usein yhteiskunnassamme näkymättömäksi, ja vanhemmat joutuvat neuvottelemaan omaa asemaansa suhteessa muihin lapsiperheisiin. On tärkeää, että kuollut lapsi huomioidaan perheen lapsiluvussa, lapsensa menettäneen vanhemman vanhemmuus tunnustetaan vanhemmuudeksi ja menetyksen vaikutusten pitkäaikaisuus hyväksytään.

Käpy ry:n strategiaan 2025–2029 sisältyy visio vuoteen 2035, ja siihen on kirjattu tärkeimpiä vaikuttamistoiminnan tavoitteitamme:

Lapsen kuoleman kokeneet eivät jää surun kanssa yksin. Kriisi- ja keskusteluapua saa nopeasti, kattavasti ja riittävän pitkäkestoisesti. Suomen laki mahdollistaa ansiosidonnaisen suruvapaan kuolleen lapsen vanhemmille ja kuolleen syntyneen lapsen nimeämisen väestötietojärjestelmään.

Esimerkkejä monimuotoisuuden kirjosta

Tämän lehden teemana on surun monimuotoisuus. Olemme poimineet mukaan esimerkkejä siitä, millaisena surun monimuotoisuus näyttäytyy toiminnassamme. Emme yritäkään kattaa koko lapsen kuoleman suruun liittyvää kirjoa. Mukana on tarinoita siitä, millaista on kuulua vähemmistöön lapsikuolemaperheiden parissa tai tuntea yhteenkuuluvuutta ainoastaan lapsikuolemaperheiden parissa mutta tuntea itsensä ulkopuoliseksi muuten yhteiskunnassa. Tarinoita siitä, miten on tullut tai haluaisi tulla kohdatuksi surevana. ●

SURUN VIISAUS

TEKSTI: LEENA VILKKA, FT, DOSENTTI, SURUFILOSOFI

KUVAT: LEENA VILKKA JA MIKKO NIKULA

Koemme ja määrittelemme surun yksilöllisesti. Keskeinen Käpyn arvo on yksilöllisen surun kunnioitus. Jokaisella on oikeus määrittää itse oma surunsa ja myös, miten haluaa tulla kohdatuksi surussaan.

Meillä, joilla on lapsen kuolemasta jo pidempi aika, kuten itselläni 20 vuotta lapseni **Teklan** kuolemasta, on myös tarve ymmärtää kulkemaamme matkaa. Kuvaan tässä myös omaa matkaani filosofian keinoin. Filosofia muodostuu sanoista *filo* (rakkaus) ja *sofia* (viisaus) eli filosofia on etymologisesti viisauden rakastamista. Voimmekin kysyä, onko surulla myös oma viisautensa. Voisimmeko ymmärtää tai jopa oppia rakastamaan surussa asuvaa viisautta?

TOIVON NÄKÖKULMA KÄRSIMYKSESSÄ

Käpyn keskeinen arvo on toivon ylläpitäminen ja vahvistaminen. Ensimmäisiä vuosia Teklan kuoltua koin, miten muut ihmiset kannattelivat. Suru oli yhteinen, myös sukulaiset ja monet muut ihmiset surivat lapseni kuolemaa. Jaettu suru helpotti ainakin ajoittain omaa oloani. Surevan ei ole hyvä jäädä yksin, ellei hän sitä itse erityisesti halua.

Jolla vielä on yhteys eläviin, sillä on toivoa, toteaa Raamattu Saarnaajan kirjassa. Ja tätä ennen antiikin filosofi **Ciceron** kerrotaan sanoneen: Niin kauan kuin on toivoa, on elämää.

Omaa aikakauttamme lähempänä on logoterapian uranuurtaja **Viktor Frankl** (1905–1997), joka näki toivon merkityksen erityisesti kärsimyksen keskellä. Frankl kirjoitti kokemuksistaan keskityksileireillä. He, joilla oli jokin syy elää, selvisivät todennäköisemmin. Toivon menettäminen johti nopeaan henkiseen ja fyysiseen romahtamiseen.

ELÄMÄN VOIMA – ELÄMÄ KANTAA SITTEKIN

Itselleni syy elää lapseni kuoleman jälkeen olivat Teklan sisarukset, jotka vaativat hoivaa ja huolenpitoa.

Sisaruksissa näin, miten lapsessa asuva elämän voima vei heitä eteenpäin jo silloin, kun oma elämäni tuntui vielä pysähtyneeltä.

Elämän voimaan (*élan vital*) liitetään filosofiassa erityisesti **Henri Bergson** (1859–1941). Tämänkin ajatuksen juuret ulottuvat antiikkiin. Sielussa ja kaikissa

eliöissä piilee sisäinen voima, joka erottaa ne materiasta. Mielestäni elämän voima näyttäytyy hyvin konkreettisesti monissa lapsensa menettäneissä kykynä kasvaa, muuttua ja luoda uusia merkityksiä kokemalleen.

KÄRSIMYS ON TIE SYVEMPÄÄN MERKITYKSELLISYYTEEN

Kärsimys ei ole pelkkä ongelma, vaan myös muutosvoima. Se ajaa ihmisen prosessiin, joka muuttaa ihmistä pysyvästi. Ihminen tulee enemmän omaksi itseksensä ja tunnistaa aiemmin piilossa olleen puolensa.

Analyttisen psykologian kehittäjä **Carl Gustav Jung** (1875–1961) on kuvannut transformaatiota, joka tapahtuu kärsimyksessä. Tiedostamaton ja tietoinen mieli yhdyntyvät. Ihminen tunnistaa varjonsa, mutta myös piilevät voimavaransa. Hyvin syvissä vesissä, pimeissä ja mustissa tunneleissa kuljettauan ihminen löytää kuin löytääkin valon.

Sureva saattaa kyseenalaistaa itsensä hyvin perustavanlaatuisesti: kuka minä olen? Moni lapsensa menettänyt vaihtaa uraa tai tekee muun ison elämänmuutoksen. Vanhan täytyykin väistyä uuden tieltä. Jos vastustaa kärsimystä, se pysyy. Kun uskaltaa kohdata kärsimyksensä, se alkaa muuttaa luonnettaan.

”Jokaisella on oikeus määrittää itse oma surunsa.”

SURU MUOVAA IHMISEN KUIN UUDESTI SYNTYNEEKSI

Moni lapsensa menettänyt kuvaa, miten suru muuttaa muotoaan. Jungin näkemystä mukaillen näin todellakin tapahtuu. Eikä vain suru muuta muotoaan, vaan ihminen itse muuttuu. Suru muovaa ihmistä joskus niin rajulla kädellä, että sureva ei aluksi tunnista itseään. Ihminen voi kokea itsensä kuin uudesti syntyneeksi. Itselleni kävi juuri näin. Hyvin haparoivin askelin lähdin Teklan kuoleman jälkeen etsimään uutta minuuttani. En ollut enää sama ihminen.

Tätä kokemusta lapsensa menettäneet kuvaavat myös aikana ennen ja jälkeen lapsen kuoleman. Lapsen kuolema muuttaa kaiken, paluuta menneisyyteen ei ole, eikä pidäkään olla.

*”Kun uskaltaa kohdata
kärsimyksensä, se alkaa
muuttaa luonnettaan.”*

Suru kaikessa viisauudessaan muuttaa meitä pysyvästi. Kärsimys vie kohti syvempää elämää, jossa on uusia sävyjä, värejä, merkityksiä ja ihmissuhteita (vaikka siltä ei silloin tunnukaan, kun elää vielä syvässä murheessa ja tuskassa lapsen kuoleman jälkeen).

Ja toki moni meistä valitsisi mieluummin sen vanhan minän kaikkine varjoineen, kunhan lapsemme eläisi; vaan tätä vaihtoehtoahan meille ei ole annettu. Meidät on tuomittu kulkemaan tuskan ja kärsimyksen kautta kohti valoa. Kannatellaan toinen toisiamme kunkin yksilöllisellä surun opintiellä! ●

OMA LOKERO YHTEISKUNNASSA

Yhden vanhemman perheen suru ainoan lapsen menetyksestä

TEKSTI: HANNA LAPPALAINEN / KUVA: MINNA MIETTINEN

Kun **Minna Miettisen** poika **Marius** kuoli yhdeksän vuotta sitten, Minna oli kaksi viikkoa sairauslomalla. Sen jälkeen lääkäri pohti, ettei ole diagnoosia mitä kirjoittaa. Niinpä Minna palasi töihin ja koki, että intensiivinen työpäivä tarjosi taukoa omasta elämästä – surusta.

Minna kuitenkin tajusi, että asiaa tarvitsee käsitellä. Hän kokeili Käpyn avointa vertaistukiryhmää mutta tunsikin olevansa yksin myös siellä. Hän näki surun eri vaiheissa olevia ihmisiä, vertasi itseään muihin ja koki olevansa reaktioissaan vääränlainen. Ahdistus oli liian voimakas ja hänelle tuli tunne, ettei osaa edes surra oikein. Hän oivalsi, ettei ryhmä riittänyt hänelle vielä siinä vaiheessa. Hän tarvitsi intensiivisempää tukea, jota hän saikin diakoniatyöltä.

Paikka jossa kokee olevansa normaali

Minnalle jäi ryhmäkerrasta kuitenkin olo, että Käpy on hänen paikkansa: ainoa paikka, jossa kokee olevansa normaali. Myöhemmin hän osallistui Käpyn vertaistukiviikonloppuun ja koki siellä yhteisöllisyyttä. Hänelle

tuli tunne, että on hyvä sellaisena kuin on siinä tilassa.

Minnalle vertaisuus merkitseekin juuri kuulumisen tunnetta. Vaikka on introvertti, sitä haluaa kuulua johonkin.

– Mun laji on lapsensa menettäneet. Me olemme kaikki erilaisia ihmisiä lapsen kuoleman jälkeen, jokainen omalla tavallaan. Tämä on

”Me olemme kaikki erilaisia ihmisiä lapsen kuoleman jälkeen.”

globaali laji, joka ei katso ihmisen ihonväriin, ikään tai kuolleen lapsen ikään.

Suru kokonaisvaltaista mutta ei näy päälle

Minna kuvaa omaa suruaan toiminnalliseksi ja kokonaisvaltaiseksi. Siihen liittyvät kaikki tunteet vihasista katkeruuteen, ääretön rakkaus – koko kirjo, jonka kanssa hän taapainoilee jatkuvasti. Hän ei kesytä olla lomilla pitkiä aikoja kotona, vaan aina on lähdeittävä pois. Hän onkin hyväksynyt toiminnan

tarpeellisuuden itsessään.

Suru kulkee koko ajan mukana, eikä ole päiviä tai tunteja, jolloin Marius ei tulisi mieleen. Muistot vievät usein mukanaan. Lääkäri sanoi, että fasadista sitä ei näe.

– Minkä näköinen surevan sitten pitäisi olla? Tukka pesemättä? Mustat vaatteet? Minulla on eriytettyinä toiminnallinen minä ja sisin minä, Minna kuvaa.

Ainoan lapsensa menettäneenä Minnalle tulee välillä tunne, että oma elämä vain roikkuu paikallaan, kun kaikkien muiden elämä menee eteenpäin.

– Ei ole perillistä, ei tule lapsenlapsia. Joskus katkeralla hetkellä haluaisi eriyttää itsensä yhteiskunnasta.

Lapsen menetys yhdistää

Ensimmäisen ryhmäkerran jälkeen Minna ei ole koskaan tuntenut itseään Käpyssä ulkopuoliseksi.

– Käpyssä on jo toiminta-ajatuksena, että kaikki hyväksytään. Ei ole mitään suremisen kaavaa. Kaikki ovat menettäneet lapsen ja se yhdistää, vaikka ihmisinä oltaisiin aivan erilaisia.

Surevilla on tarve jauhaa asioita kerrasta toiseen. Käpyssä niin saa tehdä vuosienkin jälkeen, kun muut

Tämä kuva on otettu Käpyn luovan kirjoittamisen viikonlopussa, jossa teemana oli toivo. Teeman kuultuaan Minna oli aikeissa perua osallistumisensa mutta ei onneksi perunut. Viikonloppu avasi hänelle toivon oven ja johdatti ajatuksia positiivisempaan suuntaan.

ystävät jo väsyvät kuuntelemaan.

– Käpy tarjoaa kodin sille, että kaiken eteenpäin meneminen tunnu yhtä ikävältä. Käpyssä saa olla ”kel-luvassa tilassa”, Minna sanoittaa.

Toisen tuska vaikea kestää

Minna toivoisi ihmisiltä, jotka eivät ole menettäneet omaa lastaan, että he osaisivat asettua toisen asemaan. Ei peilattaisi aina omiin eläviin lapsiin.

– Lapsensa menettäneitä kuitenkin on, joten se ei saisi olla jääkalikka, johon keskustelu loppuu. Toisen pitäisi kestää viiden minuutin keskustelu aiheesta.

Oman lapsen kuolemassa Minnalle vaikeinta on ollut tietämättömyys, sen hyväksyminen, että kaikki asiat eivät koskaan selviä. Hän pohtii, mitä olisi ollut vielä edessä ja mitä on menettänyt. Silloin kaikki

tuntuu jäätävän raskaalta ja epäoi-keudenmukaiselta.

Nyt yhdeksäntenä vuotena Mariuksen kuolemasta Minna kokee yhä hakevansa tasapainoa työn, terveyden ja kuormituksen kanssa. Vuosi sitten hän löysi vihdoon työn,

”Mun laji on lapsensa menettäneet.”

jossa jaksaa olla, joka ei vie liikaa voimia. Pieni koira pitää myös mukana arjessa.

Voimavaroja Käpyn toiminnasta

Voimavaroja Minna kertoo saavansa siskojen lapsista, ystävis-tä, käsitöistä kaikissa muodoissa,

matkustelusta ja siitä, että on mukana Käpyn toiminnassa.

– Kaikki toiminta Käpyn tiimoilta on voimauttavaa.

Minna on myös kouluttautunut ensin Käpyn tukihenkilöksi ja sitten ryhmänohjaajaksi. Hänen ammat-tinsa on terveys- ja sosiaa-lialalla, joten vertaistukijana toimiminen tuntuu luonte-valta, ei liian työläältä.

– Jos pystyy hippusen-kaan tai sekunninkaan ver-taa poistamaan toisen ou-touden tunnetta, se auttaa myös itseä. Jos Käpyä ei olisi, minul-le ei olisi mitään lokeroa yhteiskun-nassa. Olisin tuuliajolla. ●

Isän surun MONET MUODOT

TEKSTI: JUSSI HEIKKILÄ
KUVAT: MIKKO NIKULA

Käpy ry:ssä isille suunnattua tukea on ollut kehittämässä yhdeksän aktiivisen isän ryhmä, joka on kokoontunut verkon välityksellä. Kun meiltä pyydettiin KÄPY-lehteen kirjoitusta isän surusta, otimme haasteen vastaan ja päätimme tuottaa tekstin yhdessä. Keräsin WhatsApp-keskusteluissa ryhmän jäseniltä heidän kokemuksiaan kolmesta teemasta: isän oma tapa surra lapsensa menetystä, isän ja äidin suru sekä jäävätkö isät syrjään surussa.

Yhdeksän isää, yhdeksän surukokemusta

Isien menetykset olivat erilaisia. Lapsen kuoleman kulunut aika vaihteli 3–15 vuoteen. Lasten ikä kuollessa vaihteli ennen syntymää tapahtuneesta

kohtukuolemasta 34 vuoteen. Osalle kuolema oli tullut täysin yllättäen, osalle taas pitkään jatkuneen sairauden seurauksena. Useissa perheissä oli muita lapsia tai perheeseen syntyi lapsi tai lapsia kuoleman jälkeen. Yhdestä perheestä oli kuollut kaksi lasta ja oli myös isiä, joilta oli kuollut ainoa lapsi.

”Pistävä kipu muuttuu selviytymisen tunteeksi, vähitellen ilon ja elon sallimiseksi.”

Kaikki isät olivat jossain vaiheessa lapsen kuoleman jälkeen hakeutuneet vertaistuen piiriin, myöhemmin kouluttautuneet Käpyn vertaistukihenkilöiksi ja toimineet tukihenkilöinä muille lapsensa menettäneille. Kes-

kusteluissa pohdittiin valittuja teemoja myös vertaistukikokemusten kautta. Suurimmalla osalla isistä liitto kuolleen lapsen äidin kanssa jatkuu edelleen, mutta joukossa oli isiä, joiden liitto oli päättynyt ennen lapsen kuolemaa tai päättyi jossain vaiheessa lapsen kuoleman jälkeen.

Huutoitkua yksin

Surupolku on kaikilla vanhemmilla yksilöllinen. Monet isistä kuvasivat lapsensa kuoleman jälkeistä alkuvaihetta voimakkaana tuskan purkamisena, synkkyytenä, huutoitkuna. Osa purki suruaan yksin, esimerkiksi peltoteillä juostessa tai autossa maiseman vaihtuessa ympärillä. Toiset kokivat, että oma suru piti työntää syrjään ja keskittyä puolison ja muun perheen tukemiseen, ”paketin ylläpitämiseen, että homma pysyy kasassa”.

Isät tunnistivat, että ollaan alueella, jossa ei osata toimia. Halutaan päästä ”asioissa eteenpäin”, mutta surussa pitää palata toistuvasti samaan paikkaan. Eräs isä kuvasi, että tarvitaan ”mustaa sitkeyttä, eivätkä sitkeät isät anna surulle tilaa”. Toinen korosti surun esillä pitämisen tärkeyttä. Se lähensi perhettä, avoin jakaminen perheen sisällä oli tärkeää.

Yksin suremiseen saattoi liittyä itsetuhoisia ajatuksia, jotka havahduttivat huomaamaan avun tarpeen. Toisille taas ulkopuolisen avun hakeminen lapsen kuoleman jälkeen oli välittömästi selvää. Äkillisiin kuolemiin liittyi aina kriisiapua. Osa oli kokenut sen erittäin tärkeäksi, osa ei taas muistanut siitä juuri mitään.

Akuutin shokkivaiheen jälkeen kaikki olivat kokeneet, että keskustelu auttoi ymmärtämään menetystä paremmin. Keskustelukumppanit olivat moninaisia – puoliso, kriisityöntekijä, terveydenhuolto, vertaistukihenkilö, vertaistukiryhmä, psykiatrinen sairaanhoito, kuolleen lapsen oma sairauden aikainen terapeutti sekä laajemmat perhe- ja seurakuntayhteisöt.

Pistävästä kivusta ilon ja elon sallimiseen

Kun aikaa oman lapsen kuolemasta kuluu, muuttaa suru muotoaan. Isien kertomusten mukaan kuollut lapsi on jatkuvasti mielessä. Pistävä kipu kuitenkin muuttuu selviytymisen tunteeksi, muistelemiseksi, vähitellen ilon ja elon sallimiseksi. Surusta tulee siedettävämpi, pehmeämpi ja lopulta kumppani, jonka kanssa voi elää. Muita asioita, hyviäkin, tulee surun rinnalle. Surusta voi tulla ”hyvä ystävä, jonka kanssa haluaa viettää aikaa”.

Miesten surun käsittelyssä toiminnallisuus ja harrastukset ovat tärkeitä. Useimmat isistä kertoivat luonnon, metsän, merenrannan, kesämökin tai lenkkipolun tärkeydestä. Niissä on saanut rauhaa omille ajatuksilleen. Työnteko ja remonteissa puurtaminen on vienyt ajatuksia muualle. Joillekin surukirjallisuuteen tutustuminen, kirjoittaminen, some-alustoilla keskustelu ja

”Puolisoiden toimintakyky palautuu eri tavalla.”

valokuvaus ovat olleet tärkeitä. Osalle musiikin kuuntelu ja sen tekeminenkin on auttanut yhteyden säilyttämisessä kuolleeseen lapseen. Lapsen haudalla käynnit, joko yksin tai puolison kanssa, ovat myös tärkeä osa surutyötä.

Isän, äidin vai yksilön suru?

Isät eivät voi jakaa äidin kokemusta lapsen kasvattamisesta kehossaan. Äidin ja lapsen kehollinen symbioosi vaikuttaa syvästi heidän keskinäiseen suhteeseensa.

Vanhemmat kokevat lapsen kuoleman eri tavalla, erityisesti lapsen varhaisessa kehitysvaiheessa. Lisäksi yhteiskunta, kulttuuri ja normit asettavat erilaisia odotuksia perheenjäsenten rooleille, vaikka ne ovatkin muuttuneet ajan kuluessa.

Lapsen kuoltua lähes kaikille isille tärkein keskustelukumppani on ollut oma puoliso. Kriisityöntekijät, terveydenhuollon henkilökunta ja muut perheen ulkopuoliset tukihenkilöt kohdattiin

voi tuntua loukkaavalta. Polut lähtevät viemään puolisoita ”omiin osoitteisiinsa”.

Jäävätkö isät syrjään surussa?

”Kukaan ei jätä isää syrjään surussa, jos hän itse haluaa olla mukana.” Äideillä ja isillä on sama turvallisuuden tarve lapsen kuoleman jälkeen. Isän ja äidin erilainen käyttäytyminen menetyksen jälkeen johtuu monista asioista, joista sukupuoli on vain yksi. Muita ovat ainakin henkilöhistoria, luonteenpiirteet, rooli ja odotukset perheessä, ja lapsen kuolemaan liittyvät seikat.

Monet isistä kertoivat vertaistukitoiminnassa kokeneensa äitien olevan aktiivisempia ryhmäytymisessä, aktiivisempia puhumaan ja hakemaan apua, tuomaan suruaan esiin ja purkamaan sitä ulospäin. Näin ei kuitenkaan aina ole. Joissain parisuhteissa molempien tapa surra on samanlainen ja yksityinen, toisissa suhteissa taas miehet ovat avoimempia ja aktiivisempia kuin äidit.

Tässä jutussa mukana olevat isät kokivat, että heidän on hyvä osata olla aktiivisia surutyössään. Isillä on kuitenkin opittavaa tunteista keskustelemisessä.

alkuvaiheessa lähes poikkeuksetta yhdessä puolison kanssa. Pariskunnille surun yhteinen käsittely oli tärkeää. Kukaan muu ympärillä ei ollut kokenut samaa menetystä kuin oma puoliso. Puolin ja toisin koettiin, että pystyttiin kannattelemaan toista surussa. Menetyksen koettiin lähentäneen. Myös ennen kuolemaa eronneet vanhemmat saattoivat kokea lähentyvänsä toisiaan kuoleman surussa.

”Kukaan ei jätä isää syrjään surussa, jos hän itse haluaa olla mukana.”

Tarve löytää omat suremisen tavat

Miehissä ja naisissa on eroja, mutta ennen kaikkea erot ovat yksilöllisiä. Ajan kuluessa surun yksilöllisen käsittelyn tarve lisääntyy. Äitien koettiin olevan pääsääntöisesti aktiivisempia etsimään ulkopuolista tukea kuin isät: ”Äidit hakeutuvat aktiivisemmin surun luokse, isät jäävät helpommin paikalleen, omaan suruun.” Asia saattoi olla myös toisinpäin, myös isät tiedostivat tarpeen löytää omat suremisen tapansa – sekä yksityiset että yhteisölliset.

Pariskunnat kokevat surussa eri vaiheita eri tahdissa. Huonoa vaihetta ei välttämättä haluta näyttää toiselle vaan vetäydytään erilleen, omaan suruun. Puolisoiden toimintakyky myös palautuu eri tavalla. Toinen puolisoista kantaa yleensä suuremman vastuun käytännön asioista heti lapsen kuoleman jälkeen. Myöhemmin työelämään paluussa voi olla eroja. Miehet usein haluavat palata tai joutuvat palaamaan töihin äitejä nopeammin.

Lapsen kuolema voi viedä puoliset eri suuntiin. Yhdessä aloitettu surutyö hiipuu, kun toinen jättäytyy siitä pois. Suhde muuttuu ja molemmat kokevat tarvitsevansa oman tilan ja tavan käsitellä suruaan. Toisen surun pinnallinen tulkinta voi tulla esteeksi toisen ymmärtämisessä. Toiselta kuultu tokaisu ”etkö sä sure ollenkaan?”,

Perinteiset sukupuoliroolit ja niiden vaikutus suremisen tapoihin tunnistettiin, mutta isät eivät hyväksyneet stereotyyppisiä oletuksia miehen ja naisen eroista surutyössä. Isien suru on yhtä monimuotoista kuin äitienkin.

Kiitos Kimmo Alakulju, Vesa Luoma, Jussi Marttila, Mikko Nikula, Marko Puoliväli, Marko Salminen, Martti Toikka ja Petri Väisänen. ●

KÄPY RY:N LAPSENSA MENETTÄNEILLE ISILLE SUUNNATTU VERTAISTUKI

- kahdenkeskinen keskustelutuki
- miehille suunnatut ryhmät vertaistuki- viikonlopuissa
- verkkoryhmät
- isien sauna- ja nuotioillat satunnaisesti eri paikkakunnilla

Lisätietoja: kapy.fi/surevalle

Kahden kulttuurin SURU

Kun monikulttuurisen perheen lapsi kuolee, pitää kuolemaakin käsitellä kahdelta kantilta ja ainakin kahdella kielellä.

TEKSTI: TIINA HARVIA / KUVA: UNSPLASH, NATHAN DUMLAO

Jonnan ja Mahmutin keskimäinen lapsi **Eemil** kuoli noin neljä vuotta sitten kohtuun kesken synnytyksen. Paris-kunta oli ehtinyt elää kahden kulttuurin arkea lähes kymmenen vuotta ennen lapsia ja myös Jonna oli asunut hetken Mahmutin kotimaassa Turkissa.

KATSOMUKSIA JOUSTAVASTI

Mahmut on aina ollut uskonnollinen, mutta Eemilin kuolema lähensi häntä uskontoon entisestään. Molemmat pariskunnasta ovat avarakatseisia, islamin ja kristinuskon tavat limittyvät arjessa joustavasti.

Sama käytäntö on toiminut surussakin, kompromisseja on tehty puolin ja toisin. Mahmut hyväksyi Eemilin ruumiinavauksen, vaikka asia on yleensä muslimeille hankala, lapsi halutaan antaa Allahille mahdollisimman puhtaana.

Hautauksessa uurna olisi ollut Jonnalle luonteva tapa, mutta muslimeille tuhkaus ei ole vaihtoehto. Niinpä Eemil arkkuhaudattiin, vaikka hautapaikan löytäminen

arkkuhautaukseen oli pääkaupunkiseudulla työläämpää kuin uurna-haudalle.

Eemilin hautajaisissa pappi siunasi pojan kappelissa ja imaami luki haudalla rukouksia. Jonnan mukaan sairaalassa ei oikein ymmärretty kulttuuriero, kaikki hautaamiseen liittyvät ohjeet annettiin kristinuskon mukaan.

Toisaalta sairaalapappi osasi huomioida kaksi uskontoa. Paris-

”Kompromisseja on tehty puolin ja toisin.”

kunta hyvästeli Eemilin sairaalan kappelissa ennen pojan ruumiinavausta. Sairaalapappi antoi Mahmutille Koraanin, josta tämä saattoi lukea sopivia kohtia.

KIELIMUURI

Suurimpana kulttuurihaasteena Jonna pitää kielimuuria. Hän kokee

ongelmalliseksi, että kaikkien virallisten asioiden hoitaminen jää suomea äidinkielenään puhuvan vastuulle.

– Myös tulkkaaminen jää usein kotikieltä puhuvan vastuulle, hän toteaa.

Mahmut puhuu suomea, mutta se ei ole hänen äidinkieltään. Kuolinsyyntä läpikäynnissä heillä oli apuna tulkki, mutta tulkkaus oli lopulta rasite. Tulkki käänsi kaiken senkin, mille ei ollut tarvetta, ja tilanteesta tuli väkinäinen.

YMPÄRISTÖN REAKTIOT

Jonnan lähisuku auttoi perhettä paljon heti Eemilin kuoleman jälkeen. Etäisyyden ja viisumi-vaatimusten vuoksi Mahmutin suku ei päässyt silloin paikalle.

Perhe matkusti pian Eemilin kuoleman jälkeen Turkkiin. Mahmutin sisko on kuollut vauvana ja myös hänen kahdelta tädiltään on kuollut vauva. Menetykset ehkä helpottivat kohtaamista, koko suku halusi olla tukena surussa.

– Turkissa kaikki tulivat lähelle, Suomessa kaikki ihan lähintä sukua

lukuun ottamatta kaikkosi kauemaksi eikä uskaltanut kysyä mitään, Jonna kuvailee.

Jonna arvelee heidän päässeen vähillä kulttuurisilla ristiriidoilla. Heillä on molemmissa maissa hyvä tukiverkko lähisuvuista ja molemmipuolinen avarakatseinen ymmärrys ja kunnioitus toisten tapoihin.

– On tärkeä oppia kaikki uskonnot, jotta voi arvostaa muiden uskontoja, Mahmut sanoo.

ARKI MULLISTUU VUODESSA

Mari ja hänen Bosniasta kotoisin oleva kumppaninsa ehdivät seurustella vain kolme kuukautta, kun Mari huomasi olevansa raskaana. Vuoden päästä seurustelun aloituksesta pariskunnalla oli kaksospojat, joista toinen vammautui synnytyksessä vakavasti hapenpuutteen vuoksi.

Yhtäkkiä arki pyöri neliraajahalvaantuneen, sokean ja epilepsiaa sairastavan Leonin rytmissä. Mari oli Leonin omaishoitaja ja myös mies kuului hoitorinkiin. Leon kuoli kymmenen vuotta sitten keuhkokuumeeseen, hän oli kuollessaan 3½-vuotias.

TAPAUSKOVAISTEN KULTTUURIEROT

Mari kertoo uskonnollisten kulttuurierojen näkyneen heti kaksosten syntymän jälkeen. Mies on muslimi, mutta kuten monilla tapakristityillä, hänelläkin uskonto näkyy lähinnä erityistilanteissa.

Pariskunta oli päättänyt kastaa lapset äitinsä mukaan kristityiksi, mutta silti sairaalassa syntymän jälkeen Leonille ehdotettu hätäkaste tuntui miehestä mahdottomalta ajatukselta. Myös Marista hätäkaste tuntui ikään kuin luovuttamiselta Leonin suhteen, joten he kieltäytyivät siitä. Myöhemmin pojat kastettiin kristityiksi alkuperäisen suunnitelman mukaisesti.

Mari kertoo, että heille tuputettiin useamman kerran lohduksi sairaalapappia. Mies olisi kelpuuttanut

papin, jos he olisivat saaneet myös imaamin. Jatkuva papin tarjoaminen oli Marin mukaan ainoa uskontoon liittyvä törmäys, joka heidän kohdalleen osui.

Apuvälinelainaamossa kulttuurieroihin suhtauduttiin hyvin. Isän kulttuurissa on tapana pitää kuoleen huoneessa valoja päällä viikon verran ja antaa sen ajan vainajan tarvoitoiden olla paikoillaan, jotta henki saa kulkea ja lähteä rauhassa. Kotona olevia hoitovälineitä olisi apuvälinelainaamon puolesta haluttu tulla hakemaan heiltä jo pari päivää Leonin kuoleman jälkeen, mutta tapaero ymmärrettiin ja tarvikkeet noudettiin tavallista myöhemmin.

KIELIHAASTEITA

Toinen näkyvä kulttuuriero oli Marinkin perheessä kieli. Mies puhuu äidinkielenään bosniaa. Suomeen hän oli muuttanut ruotsinkieliselle länsirannikolle ja oppinut toisena kielenään ruotsin. Marin äidinkieli on suomi. Aluksi pariskunta kom-

”Pariskunnan surun tavat osoittautuivat hyvin erilaisiksi.”

munikoi keskenään ruotsiksi, mutta vuosien kuluessa mies oppi myös suomen.

Leonin kanssa sairaalakontakteja oli runsaasti jo ennen kohtalokasta keuhkokuumetta. Sairaalasta jottiin kielipulmaan tulkkia, mutta käytännössä tulkit puhuivat väärää kieltä, serbokroatiaa tai kroatiaa, mutta eivät bosniaa.

Lopulta mies ei edes halunnut tulkkeja, koska näistä ei ollut hyötyä ja Mari tulkkasi käyntien sisällön miehelleen. Tulkkaminen kuormitti ja toi mukanaan myös vastuun siitä, että kaikki oli vain yhden kullijan varassa.

Jos lääkäri osasi ruotsia, Mari pyysi kommunikoinnin ruotsiksi,

jotta molemmat vanhemmat ymmärtäisivät. Usein tilanteet oli kuitenkin helpompi selittää äidille suomeksi. Mari mieltii, että mies on varmasti tuntenut itsensä ulkopuoliseksi ollessaan puolison tulkkausvarassa. Bosnialaisessa kulttuurissa mies on perheen pää ja roolien kääntymisen kielihaasteiden vuoksi päinvastoin onnistui miehen joustavuuden vuoksi.

YHTEINEN IDENTITEETIKRIISI

Mari kuvaa lastensa isää muutenkin suvaitsevaisesti ja sopeutuvaisesti. Hän piti kiinni oman kulttuurinsa tavoista vain itselleen todella tärkeissä asioissa. Tällainen oli esimerkiksi ruumiinavaus, jota ei miehen kulttuurissa tehdä. Avaukselle ei Leonin tapauksessa ollut lakisääteistä pakkoa ja lääkärit kunnioittivat isän tahtoa.

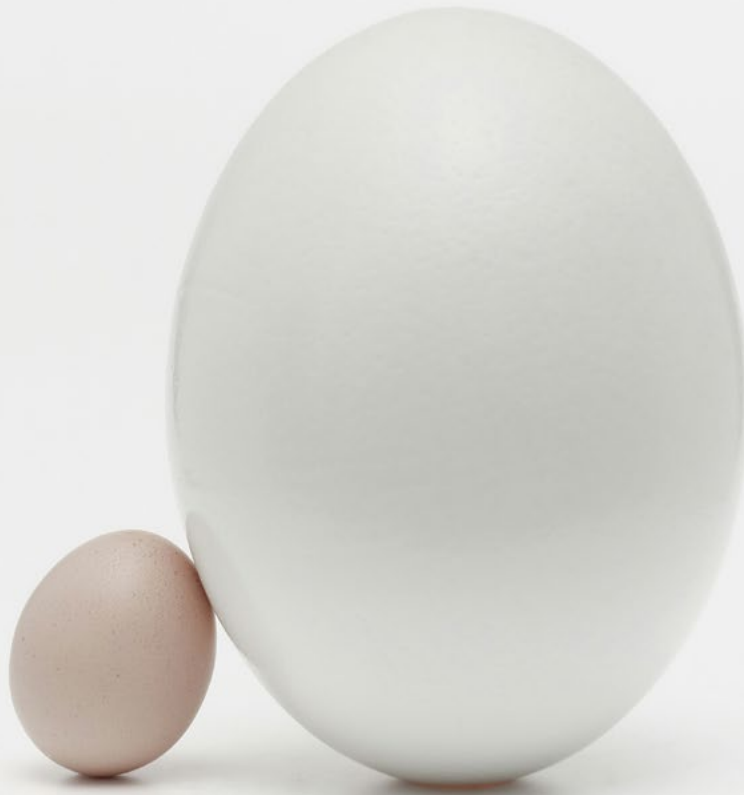
Varsinainen hautaaminen ei tuonut ongelmia, Leon haudattiin arkussa Marin sukuhautaan.

Marin mukaan kulttuurierot eivät aiheuttaneet törmäyksiä kodin ulkopuolella. Mies ja perheen lapset ovat vaaleita, ulkomaalaisuus ei näy heistä ulospäin. Sen sijaan pariskunnan surun tavat osoittautuivat hyvin erilaisiksi.

– Leonista tuli tyhjyys meidän välillemme, Mari kuvaa tilannetta, jossa poikaa ei enää ollut.

Identiteetti oli hukassa, kun kaikki oli pyörinyt Leonin hoitoringin ympärillä. Mies sulkeutui itseensä ja suri tekemisen kautta. Mari puolestaan puhui ja hakeutui tuen piiriin. Kuilu heidän välillään kasvoi ja he erosivat kolme vuotta Leonin kuoleman jälkeen. Kaksi yhteistä elävää lasta asuvat vanhempiansa luona viikko-viikko-systeemillä ja yhteys vanhempien välillä on hyvä, vaikka suru ajoikin heidät eri osoitteisiin. ●

ULKOPUOLISUUTTA JA VERTAISUUTTA

Mukana Käpyssä myöhäisen geneettisen keskeytyksen kautta lapsensa menettäneenä

TEKSTI: HANNA LAPPALAINEN
KUVAT: UNSPLASH, DANIELE LEVIS PELUSI

Ulla Dahl löysi Käpy ry:n vuonna 2013, kun hän tiesi vauvansa kuolevan ja etsi verkossa vertaistukea. Hän syötti Googleen hakusanoiksi "lapsi kuolee". Käpy tuli ensimmäisenä osumana. Ulla ei tuolloin löytänyt Käpyn verkkosivuilta mainintaa geneettisiin tai muihin lääketieteellisiin syihin liittyvistä keskeytyksistä eikä tietoa siitä, kuuluuko hän yhdistyksen kohde-ryhmään. Hän rohkaistui kuitenkin

ottamaan yhteyttä Käpyyn ja löysi vertaisuutta.

Kun Ulla perheineen ensimmäisenä vuosina osallistui Käpyn vertaistukiviikonloppuihin, hän oli ainoa siikioperusteisen keskeytyksen kautta lapsensa menettänyt ja osallistui kohtukuolemaryhmiin. Vaikka hän tunsi itsensä ulkopuoliseksi, hän huomasi kuitenkin, että myöhäinen raskaudenkeskeytys ja kohtukuolema herättivät vanhemmissa samanlaisia tunteita ja ajatuksia.

Vertaisuudesta oikeutus surulle

Käpyn vertaistukiryhmistä Ulla on löytänyt vahvistusta sille, että hänelläkin on täysi oikeus surra lastaan ja puhua lapsestaan. Hän huomasi, ettei ollut yksin tunteidensa ja kokemustensa kanssa. Jos tuntui, että maailma romahtaa niskaan, toinenkin oli kokenut saman. Itse rikkinaisenä toisia ryhmäläisiä katsolessaan Ulla mietti:

– Nuokin on selvinnyt, kyllä minäkin voin selviytyä.

Ullalle vertaisuus merkitsee sitä, että voi olla oma itsensä ja puhua menetyksestään. Keskustelukumppani tietää, mistä toinen puhuu, koska on kokenut saman. Tällöin uskaltaa olla avoimempi.

Vähemmistönä vähemmistössä

Ulla kokee kuuluvansa vähemmistöön niin Käpyssä kuin yhteiskunnassakin. Lapsensa menettäneet ovat onneksi vähemmistö yhteiskunnassa. Sikiöperusteisen myöhäisen raskaudenkeskeytyksen kokeneet ovat vielä oma vähemmistönsä tämän vähemmistöryhmän sisällä. Moni lääketieteellisistä syistä myöhäiseen keskeytykseen päätenyt ei tiedä, kuuluuko Käpyyn, koska on joutunut itse tekemään raskaan päätöksen vaikeasti sairaan syntymättömän lapsen kuoleman ajankohdasta.

Lääketieteellisiin syihin liittyvästä raskaudenkeskeytyksestä ei myöskään uskalleta puhua julkisesti. Jos esimerkiksi julkkiksen lapsen kuolemasta kerrotaan mediassa, ei välttämättä kerrota, miksi vauva on kuollut. Ulla kannustaa ihmisiä kertomaan rehellisesti tunteistaan ja tapahtumista.

– Ihmisiä kuolee aina – halutaan sitä tai ei – eikä se auta ketään, että syitä salataan, Ulla toteaa.

Hän korostaa menetyksistä puhumista myös siitä syystä, että voi saada apua. On edelleen ihmisiä, jotka eivät löydä Käpyä tai muuta sururyhmää.

Avoimuus lisää tietoisuutta

Ulla on itse halunnut puhua avoimesti kokemuksestaan. Kun häneltä kysytään, montako lasta hänellä on, hän vastaa aina viisi. Jos keskustelukumppani kysyy tarkemmin, hän jatkaa: kolme elävää ja kaksi kuollutta. Hän ei nykyään enää mieti, kestääkö toinen kuulla vastauksen.

Hän kokee, että hänen on helpompi olla, kun hän kertoo. Hän haluaa myös lisätä tietoisuutta tapahtuneesta. Hänen avoimuutensa on saattanut rohkaista keskustelukumppaniakin kertomaan omasta raskaudenkeskeytyksestään, josta tämä ei ole aiemmin puhunut avoimesti työpaikalla.

”Ulla kannustaa ihmisiä kertomaan rehellisesti tunteistaan ja tapahtumista.”

Suru aktivoituu uusista menetyksistä

Nykyään Ullan suru ei ole enää yhtä ahdistavaa kuin alussa. Hän on opinut elämään surun kanssa, mutta menettämisen pelko on jäänyt. Se on noussut pintaan jälleen esimerkiksi läheisen sairastuessa.

Ullalle oma perhe on ollut tärkein voimavara. Hektisessä arjessaan hän ei paljon ehdi ajatella surua. Vasta kun tapahtuu uusi läheisen menetys, vanhakin suru nostaa

jälleen päätään. Hänen mukaansa ulkopuolisten on hirveän vaikea ymmärtää, kuinka tuoreemmat menetykset voivat lamaannuttaa jälleen.

– Eikä voi enää hakea sairauslomaa sillä perusteella, että lapsi kuoli vuonna 2013.

Vapaaehtoisena voi vaikuttaa

Nykyään Ulla ei ole Käpy-ryhmien ainoa lääketieteellisistä syistä raskaudenkeskeytyksen kokenut. Toiminnassa on mukana muitakin samasta syystä lapsensa menettäneitä, ja viimeisen kymmenen vuoden aikana on alettu järjestää myös heille kohdennettuja vertaistukiryhmiä. Lähtemällä aktiivisesti mukaan vapaaehtoiseksi voi todella vaikuttaa siihen, millaisia kohdennettuja tapaamisia ja verkoryhmiä yhdistys järjestää.

Halu auttaa muita sai Ullan ryhtymään Käpyyn vapaaehtoiseksi. Hän koki aikoinaan itse tärkeäksi, että oli vertainen jolle puhua. Nyt hän haluaa itse olla muille se, jota voi katsoa ja ajatella, että tuokin on selvinnyt. ●

MYÖHÄINEN RASKAUDENKESKEYTYS LÄÄKETIETEELLISISTÄ SYISTÄ

- Geneettisistä tai muista lääketieteellisistä syistä tehdyllä myöhäisellä raskaudenkeskeytyksellä (rv 12-24) tarkoitetaan raskauden keskeyttämistä sikiön tai odottajan terveyteen liittyvistä syistä. Tällaisia syitä voivat olla esimerkiksi lapsen vaikea sairaus tai rakenne- tai kromosomipoikkeavuus. Joskus on todennäköistä, että lapsi kuolee jo raskauden aikana kohtuun.
- Raskaudenkeskeytykseen haetaan lupa Valviralta, ja se tehdään sairaalassa.
- Raskaudenkeskeytyksen jälkeen lapsi tuhkataan sairaalan toimesta, tai halutessaan vanhemmat voivat haudata lapsensa.
- Mikäli raskaus on kestänyt vähintään 22+0 raskausviikkoa (154 päivää), vanhemmilla on oikeus raskaus- ja vanhempainrahaan (synnyttäneellä 105 ja ei-synnyttäneellä vanhemmalla 24 arkipäivää).
- Tutkimusten mukaan sikiöpoikkeavuuden perusteella tehtävä raskaudenkeskeytys johtaa usein vahvaan surureaktioon. Raskaudenkeskeytykseen päätyminen ja sen läpikäyminen on koko perheelle raskas kokemus, kun raskaus on ollut odotettu ja toivottu.

Monenkirjava **suru**

TEKSTI: PIA-MARIA TOPI, SOSIONOMI (YAMK), RATKAISUKESKEINEN NEUROPSYKIATRINEN VALMENTAJA, ASiantuntija, AUTISMILIITTO RY

Suru koskettaa meitä kaikkia, mutta tapa kokea ja ilmaista sitä voi vaihdella paljon. Neurokirjon ihmisillä – kuten autistisilla, ADHD-piirteisillä ja kehityksellistä kielihäiriötä tai Touretten oireyhtymää omaavilla – suruun liittyy erityispiirteitä, joita ei aina tunnisteta. Tämä johtaa helposti siihen, että heidän surunsa jää huomaamatta tai tulkitaan väärin.

Neurokirjon ihmisille tunneilmaisuuden kirjo voi poiketa totutusta. Jos lähipiiri odottaa kyyneliä ja näkyvää murhetta, voi ilmeettömyys, vetäytyminen tai jopa nauru tilanteessa hämmentää. Tunne voi kuitenkin olla yhtä voimakas. Tunteiden nimeäminen on monelle haastavaa, ja kehollinen kokemus – puristus rinnassa, tarve olla yksin tai levottomuus – voi olla heidän tapansa kokea surua.

Aistiherkkydet ja sosiaalinen vuorovaikutus haastavat

Myös aistit vaikuttavat merkittävästi. Yli- tai aliherkkydet voivat muuttaa sitä, mitä lohtu tarkoittaa. Halaus voi tuntua liian voimakkaalta, kyyneleet kasvoilla epämiellyttäviltä tai hautajaisten äänimaailma kuormittavalta. Surussa rutiinien rikkoutuminen on monelle erityisen kuormittavaa: menetys vie paitsi läheisen myös osan ennakoitavuutta ja turvaa.

Sosiaalinen vuorovaikutus tuo omat haasteensa. Metaforinen kieli – kuten ”hän on poissa” – voi hämmentää, ja moni tarvitsee suoria sanoja ja konkreettisia selityksiä ymmärtääkseen tapahtuneen. Lisäksi neurokirjon ihmiset käyttävät usein erilaisia kommunikointitapoja, ja surun hetkellä sanat voivat olla entistä vaikeampia löytää.

Stressi kasautuu neurokirjon ihmisillä herkemmin ja voimakkaammin. Suru voi sysätä kuormituksen

nopeasti tasolle, jossa meltdownit tai shutdownit ovat lähellä. Tämä ei kerro siitä, ettei surua käsitellä, vaan siitä, että hermoston säätely on kuormittunut äärimmilleen.

Tilaa kaikille kommunikointitavoille

Usein surua ei tunnisteta siksi, että sen ilmaisut eroavat neuronormatiivisista odotuksista. Käyttäytyminen voidaan virheellisesti tulkita välinpitämättömyydeksi tai häiriökäyttäytymiseksi. Todellisuudessa kyse on erilaisesta tavasta surra – ei sen vähäisyydestä.

Neurokirjon ihmiset kertovat saavansa eniten tukea henkilöiltä, jotka ymmärtävät heidän tapansa kokea ja olla.

Samankaltaisen neurotyypin seura voi tarjota tilan, jossa ei tarvitse selittää itseään. Ymmärrettyksi tuleminen, turvallinen ympäristö ja selkeä, konkreettinen tuki ovat surussa keskeisiä.

Kohtaamisen kannalta olennaista on luopua

ajatuksesta yhdestä oikeasta tavasta surra. Neurovahvistava suhtautuminen – jossa yksilön tarpeet ja vahvuudet asetetaan keskiöön – auttaa surevaa olemaan oma itsensä. Se tarkoittaa myös sitä, että annamme tilaa kaikille kommunikointitavoille ja muokkaamme ympäristöä niin, että surija voi toimia itselleen luontevasti.

Kohdatessamme neurokirjon ihmisen surussa muistamme, että empatiakuilu eri neurotyyppien välillä on todellinen. Siltaa voidaan kuitenkin rakentaa kuuntelemalla, kysymällä ja hyväksymällä erilaiset kokemukset ilman ennako-oletuksia. Suru on yhteinen inhimillinen kokemus – jokaisella ainutlaatuinen, mutta yhtä arvokas ja tosi. ●

”Empatiakuilu eri neurotyyppien välillä on todellinen.”

SURUN MITTASUHTEET

Isovanhempien suru ja vertaistuki

Olemme äiti ja tytär ja olemme ohjanneet vertaisina isovanhempien vertaistukiviikonloppuja. Ohjatessamme ryhmiä ja viikonloppuja vuosien ajan olemme oppineet osallistujilta, miltä isovanhempien suru näyttää ja tuntuu. Olemme löytäneet heidän avullaan sanastoa isovanhemman surun kuvaamiseen. Tässä pieni kuvaus siitä, mitä olemme kokeneet ja oppineet.

TEKSTI: PÄIVI JA MINNA SOIKKELI / MAALAUKSET: PÄIVI SOIKKELI

Hautajaisten jälkeen on vain yksi sielun- syvyinen kysymys: miten lapsen kuolemasta voi selvitä? Kaikki on kiepsahtanut väärinpäin. Eihän lasten kuulu kuolla ennen vanhempaa. Alkuvaiheen suru on luonteeltaan epäuskoista, kauhunomaista ja se on kaiken täyttävää ikävää, jossa voi olla myös vihan ja katkeruuden sävyjä.

Suuren surun kohdatessa per-

hettä isovanhemman toimintakyky saattaa olla parempi kuin vanhempien. Hänen apuaan tarvitaan perheen arjen pyörittämisessä, ruoanlaitossa, lasten kускаamisessa ja esimerkiksi siivoamisessa. Tämä konkreettinen apu on perheelle usein hyvin tärkeää.

Isovanhemman kätkeyty suru

Olemme huomanneet, että osa isovanhemmista on kätkenyt surunsa, joskus jopa vuosiksi tai

vuosikymmeniksi. Ymmärrettävää on, että omaa lasta ei haluta kuormittaa valtavan menetyksen lisäksi. Isovanhemman suru on moninkertainen. Hänellä on huoli oman lapsen ja perheen selviämisestä sekä suru menetetyistä lapsenlapsista. Isovanhemmat saattavat myös kokea, ettei heidän surulle ole luontevaa paikkaa.

Kokemuksemme mukaan suruprosessissa pääsee eteenpäin, kun huomaa tarvitsevansa myös

itse apua ja tukea. Tässä vaiheessa isovanhemmat hakeutuvat vertais- tukiryhmiin tai -viikonloppuihin.

pahtumia. Ensimmäinen tapaamis- ilta jännittää ihan jokaista, mut- ta nopeasti oleminen ja keskustelu

Ryhmässä mieli kevenee

Olemme huomanneet, että surun kanssa eläminen hel- pottuu, kun alkaa ymmärtää, ettei menetettyä rakasta las- ta enää ole. Tämä saattaa viedä hyvinkin kauan aikaa, jos lapsen kuolemaan liittyy esimer- kiksi rikos. Ymmärtämisessä autta- vat toiset ihmiset, erityisesti saman kokeneet.

Käpyyn ryhmiä järjestetään vuo- sittain, ja ne ovat kaksipäiväisiä ta-

rentoutuu ja omia kokemuksia pää- see jakamaan ohjatusti. Ryhmis- sä ja ohjatuissa tilanteissa voi olla myös pelkästään kuuntelijan roo- lissa. Viikonloppu koostuu tiedosta, ryhmäkeskusteluista, muistelusta,

”Isovanhemman suru on monin- kertainen.”

syömisestä ja yhdessäolosta. Jos- kus viikonloppuun sisältyy jokin toi- minnallinen teema.

Isovanhemmat ovat sanoittaneet meille, että on helpottavaa nähdä ja kuulla saman kokeneita isovan- hempia, jotka painivat samanlais- ten ajatuksen kanssa. Kun voi jakaa omia kokemuksiaan, suru saa laa- jempia näkökulmia ja asettuu mitta- suhteisiinsa. Viikonlopun edetessä huomaamme eron isovanhempien olemuksessa: he tulevat ryhmään synkkinä ja itkuisina mutta lähte- vät sieltä keventynein mielin. Monet palaavat nauttimaan vertaistuesta useampana vuonna peräkkäin.

Arkirutiinia ja turvallista läsnäoloa

Tavallisen ja tutunoloisen arjen jat- kuminen on tärkeää, niiltä osin kuin se ei ole muuttunut. Se, että jokin asia pysyy ennallaan, luo turvaa. Isovanhemman olisi hedelmällistä jatkaa perheen kanssa samoja ta- poja kuin ennenkin kuten suvun yh- teisiä tapaamisia ja tekemisiä.

Isovanhemmat voivat auttaa perheen muita lapsia esimerkiksi keskustelemaan kuolemasta arki- rutiinien lomassa. Isovanhemmal- la on enemmän elämäkokemusta vastata lapsen kysymyksiin koski- en kuolemaa. Lisäksi heillä on usein enemmän aikaa ja voimavaroja krii- sin keskellä huomioida muita lapsia. Isovanhempien tehtä- vänä olisi nyt tukea näitä pie- niä ihmisiä suuren surun ja järkytyksen keskellä.

Muistellaan lasta yhdessä ja erikseen

Tunteita ei kannata pelätä eikä vältellä. Tunteet kuuluvat su- ruun ja intensiivisyydestään huo- limatta ne menevät ohi. Joskus isovanhempi saattaa varoa aiheut- tamasta lisää tuskaa ja tunteita toiminnallaan. Ajatteleminen, että

isovanhempi voisi rohkeasti ja elämäkokemuksen tuomalla viisaudella näyttää tunteitaan ja ottaa niitä vastaan.

Lapsenlapsen kuolema on asia, josta ei tarvitse ”päästä yli”. Muisteleminen auttaa surussa ja rakentaa uudenlaisia suhdetta menetettyyn lapseen. Aika tuo armollisuutta ja ymmärrystä menetykseen. Muistelun avulla tuskalliset muistot muuttuvat pikkuhiljaa lempeämmiksi kantaa.

Näin me surimme

Surua voi käsitellä monella eri tavalla riippuen siitä, mikä itselle parhaiten sopii. Päivi käsitteli ja käsittelee

yhä suruaan maalaamalla tauluja ja kirjoittamalla runoja. Oli helpotettavaa ymmärtää, että suru – niin musertavaa ja kipeää kuin se onkin – on ennen kaikkea rakkautta. Vaalimalla lapsenlapsen muistoa sen si-

”On helpottavaa nähdä ja kuulla saman kokeneita isovanhempia.”

jaan, että antaisi sen haipua menneisyyteen, Päivi on saanut surunsa muuttumaan aikaa myöten kauniiksi ja arvokkaaksi.

Minna koki suruprosessin aikana monesti, että hänellä ei ollut

voimavaroja aina muistella ja tuntui helpommalta vältellä kuolemasta keskustelua. Joskus äidin muistelemiset ärsyttivät. Pitkällä aikavälillä Minna kuitenkin koki, että äiti ikään kuin pakotti hänetkin muistelemaan yhä uudelleen ja uudelleen ja se vei suruprosessia eteenpäin.

Jos tuntuu, että tarvitset tukea surusasi, tule kanssamme isovanhempien vertaistukiviikonloppuun. Seuraava järjestetään Jyväskylässä 12.–13.9.2026. Lämpimästi tervetuloa. ●

LISÄTIEDOT JA HAKU:

kapy.fi/tapahtumakalenteri

Pihlan tarina

TEKSTI: VIRVE LEPPÄAHO

KUVAT: NILAVISUALS / NIINA NEVALA JA KOTIALBUMI

» **M**eidän Papu tuli maailmaan 12.3. Klo 3:51. Pieni terve tyttö, 2734g ja 46cm. Ollaan oltu nyt Sjoen päässä yötä, pikkuinen tarvitsi hieman apuja alkuun keskolassa. Nyt ollaan matkalla Tampereelle, ei ole mitään akuuttia hätää mut on pari juttua mitkä tarvii vielä lisätutkimuksia. Papu lähti hyvällä kyydillä edeltä jo aamulla ja me tässä rauhoksiin just mennään perästä kuulemaan lisää. Kovin on sisukas tyttö ja mätkii hoitajia menen tullen ja tarttuu melkein rinnuksista kii. Äitin ja iskän sylissä rauhottuu.”

Vähänpä tiesimme tuona maaliskuuisena yönä, kun saimme esikoisen syliimme ensimmäistä kertaa. Lähetimme läheisillemme pian syntymän jälkeen viestin tilanteesta, jonka ajattelimme vielä tuolloin olevan korjattavissa. Katselimme Papuaa kuin rakastuneet vanhemmat katsovat lastaan: kannustaen ja ihaillen. Syllittelimme ja hoivasimme. Papu oli täydellinen. Istutin neljäkymmentä orvokkia pikkuruukkuihin jaettavaksi rakkaille läheisille, jotka toukokuussa tulisivat juhlistamaan nimenantoa. Kutsukorteissa luki kirjoittamani runo:

Synnyit meille jo kauan sitten
Olit toiveena, kullanmuruna päivän paisteen.
Pajunkissojen kuiskeessa
Hiirenkorvien kuunnellessa
Vain luoja yksin tiesi
Mitä leskenlehtien tanssi tarkoitti
Juhlat! Se kertoi
Pian on juhlat!
Ja näin, vihdoin
Tämän kevään merkiksi
Saimme juhlat
Ja ristimme sinut Kullanmuruksi
@pieni_runokirja

Saimme Seinäjoella Papun synnyttyä tietoomme ensimmäiset huonot uutiset. Keskolassa havaittiin, että Papulla on suolistossa rakennevika. Kuulin tämän ensimmäistä kertaa, kun tikkauksen ja pienen lepoetken jälkeen näin Papun. Puolisoni rauhoitteli, ja totesimme yhdessä, että asia on leikkauksella korjattavissa. Näin meille myös lääkäri Seinäjoella totesi.

Leikkausta varten oli lähdettävä Tampereelle. Synnytin tiistain ja keskiviikon välisenä yönä, ja jo torstaiamuna Papu kiidätettiin Tampereelle. Kävimme itse lepäämässä kotona, mutta lähdimme pian rakkaan tyttäremme perään. Ennen Tampereelle lähtöä kuulimme jo Seinäjoella lääkäriltä, että myös Papun sydäimestä on löytynyt jotain. Tarkempaa diagnoosia ei pystytty antamaan. Lähdimme Tampereelle sydän edellä. Suolisto-ongelman ehtisi korjata myöhemmin.

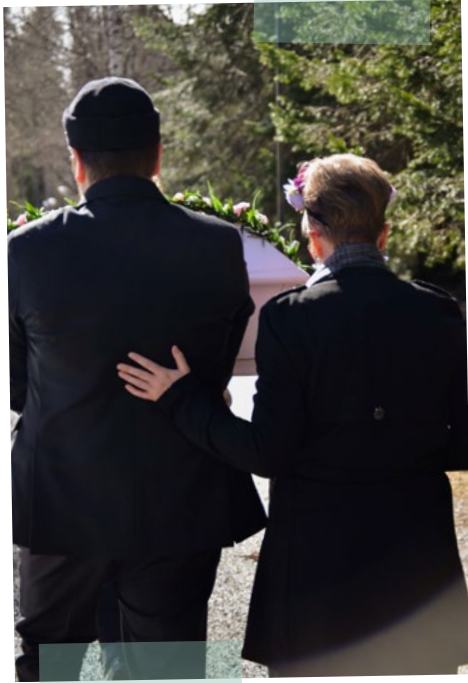
Meidän on pysyttävä vahvoina, ajattelimme, Papun tähden.

NELJÄKYMMENTÄ ORVOKKIA

Viestittelin ennen Tampereelle lähtöä isosiskoni kanssa. Kerroin hänelle, mistä on kyse, ja pyysin, että hän välittäisi viestin vanhemmillemme. Viestittelyn päätteeksi annoin isosiskolle ohjeen: ”Kävisitkö hakemassa ne neljäkymmentä orvokkia meiltä kotoa, jätän avaimen postilaatikkoon. Siltä varalta, että tästä tuleekin pitempi sairaalareissu”.

Olin juuri synnyttänyt. Onneksemme olin fyysisesti hyvässä kunnossa ja matka saattoi startata. Tampereella kaikki oli sekavaa. Melko pian meille selvisi, että myöskään Tampereella Papuaa ei voitaisi auttaa. Oli tehtävä siirto Helsinkiin, vielä samana iltana. Pala kurkussani kasvoi. Puolisoni oli luottavaisemmin mielin ja jaksoi loppuun asti uskoa, että joku jossain pystyisi meidän pienen pelastamaan.

Sairaalapappi kastoi Papun Tampereella 13.3.2025 **Pihla lina Orvokiksi**. Olimme miettineet kauniin nimen valmiiksi jo kauan sitten. Pihla näytti aivan nimeltään.

PIHLAN TOINEN MATKA

Torstai-iltana 13.3.2025 Pihla siirrettiin Tampereelta Helsinkiin. Kun siirtoa valmisteltiin, saimme seurata tapahtumia sivusta ja olla koko ajan vauvamme lähellä. Valmistelun aikana tapahtui dramaattisia muutoksia Pihlan voinnissa ja pelkäsimme menettävämme hänet. Kaikki sujui kuitenkin hyvin. Puolisoni vitsaili Pihlalle, että olet sinä aikamoinen tyttö, kun jo 0-vuotiaana olet nähnyt näin paljon maailmaa ja miten upealla ajopelillä vielä. Pihla näytti tyytyväiseltä lämpimässä kuljetusvaunussa, pienet suojat suloisten korviensa päällä.

Matkalla Tampereelta Helsinkiin emme juuri puhuneet. Varmistelin, että puolisoni pysyy hereillä ja olin valmis vaihtamaan osia. Selvisimme kuitenkin Helsinkiin saakka. Uudessa lastensairaalassa noin klo 23 torstai-iltana odotimme kardiologia, joka kertoisi meille enemmän Pihlan tilanteesta. Kardiologilta kuulimme, että Pihlan sydämessä oli erittäin vaikea ja vakava rakennevika. Tässä vaiheessa kardiologi ei pystynyt antamaan meille enempää informaatiota vaan toisteli, että huomisen asiantuntijapalaverin jälkeen tiedämme lisää.

Musertavan tiedon jälkeen halusimme vain Pihlan lähelle. Kiirehdimme hämäärään huoneeseen, jossa Pihla nukkui sievässä pedissä lämpölampun alla turvalonkero vierellään. Hän oli niin kaunis. Niin rakastettu. Olisimme voineet viipyä Pihlan vieressä koko yön, mutta tarvitsimme voimia tulevaa päivää varten, joten lähdimme yöksi hotelliin. Tiesimme Pihlan olevan hyvässä hoidossa ja saavan hellyyttä ja huomiota yöhoitajalta. Puolisoni

sai matkan uuvuttamana nukuttua. Minä itkin ja koitin saada rintojani maidosta tyhjäksi. Lavuaarin äärellä oli kalsea tunnelma.

PITKÄ PERJANTAI

Seuraavana aamuna menimme hotellin aamupalalle. Olimme molemmat väsyneitä, vaitonaisia. Aamupalan jälkeen lähdimme osastolle rakkaamme vierelle. Lauloimme ja juttelimme Pihlalle. Pihla siristi silmiään, kun sälekaihtimien raoista pilkisti aurinko. Puolisoni isosisko oli sattumalta Helsingissä työmatkalla, ja hän saapui seuraksemme. Läheisistä Pihlan täti oli lisäksi meidän, joka näki Pihlan elossa.

Perjantaina iltapäivällä noin klo 13.30 meidät kutsuttiin huoneeseen, jossa istui asiantuntijoita. Meille kerrottiin, että mitään ei ole tehtävissä. Muistan hetken kiipeän elävästi. Halasimme puolison kanssa kyynelien pitkästi. Saimme vastauksia kysymykseemme ja tukea hoitohenkilökunnalta.

*”Hän
syntyi meille
täydellisenä.”*

HIEMAN VALOA

Lähdön hetki oli rauhallinen. Kaunis. Hiljainen. Sylittelimme toisiamme ja Pihlaa. Kuolinajaksi merkittiin 18.4.9.

Juttelemme Pihlalle päivittäin. Sain Pihlan kanssa upean raskauden ja hienon synnytyskokemuksen. Hän syntyi meille täydellisenä. Olimme ikionnellisia. Pihla teki meistä vanhemmat.

Ensimmäisenä kesänä isosiskoni istutti minulle ison ruukun kauniita orvokkeja. En ole kysellyt neljänkymmenen orvokin kohtalosta. En ole varma, selvisivätkö ne. Ajattelen, että on haikean symbolista, jos nekin olisivat kuolleet.

Elämä näyttää jo hieman valoa, ja Pihlan 1-vuotissyntymäpäivänä 12.3.2026 meille on varattu rakenneultra. Jos kaikki menee hyvin, Pihla saa pikkusisaruksen, jonka on määrä syntyä heinäkuussa. Uskon, että Pähkinän odotus on rohkeinta, mitä olen ikinä elämässäni tehnyt. ●

Se katse, joka murtui Armi.

TEKSTI JA KUVAT: HANNA-KAISA MARKKANEN

Esikoinen.

Armi syntyi 2.1.2019 suunnitellulla sektiollla perätilan vuoksi.

Leikkaussalissa näin puolisoliani ilmeen, jota en ollut nähnyt kymmenen yhteisen vuoden aikana. Musertavaa herkkyyttä. Suunnatonta rakkautta. Ylpeyttä. Se katse sisälsi kaiken. Siinä hetkessä meistä tuli vanhemmat.

Kotiuduimme ja opettelimme vauva-arkea. Uppouduimme vaaleanpunaiseen hattarapilveen – siihen kuplaan, jossa päivät ja yöt sekoittuvat eikä sillä ole väliä. Oli vain Armi. Pienikokoinen, mutta vahva. Tomera ja temperamenttinen. Aurinkoinen tyttö.

Tai oli.

Aamuyö

Sitten tuli se aamuyö, kun Armi ei herännyt.

Karkasin puoliltaöin nukkumaan. Puoliso jäi valvomaan Armin kanssa. Hän teki tuolloin yötyötä, joten rytmimme oli muutenkin erilainen.

Heräsin kenkien kopinaan. Nousin katsomaan, mitä tapahtuu. Armi oli nostettuna pöydälle ja ensihoitajat työskentelivät hänen ympärillään. Minun pääsyni estettiin.

Menin ulos. Piha oli täynnä ambulansseja. Tiesin, että tämä on totta, mutta samaan aikaan kaikki tuntui absurdilta. Kuin katsoisin jonkun toisen elämää.

Sitten puolisoni tuli ulos.

Ne samat silmät, jotka näin Armin syntyessä, olivat täysin murtuneet. Hän ei sanonut sanaakaan.

Lohduton itku. Hali.

Istuttiin sohvalla vierekkäin, kun meille kerrottiin: Armi on kuollut.

Viha

Suruni ei ollut kaunista.

Kirjoitin viikkoja myöhemmin muistioon yhden sanan: SAATANA.

Miksi? Miksi meidän lapsi? Miksi ensin annetaan ja sitten otetaan pois? Miksi vahvalta näyttänyt, terve tyttö?

Ajatukset eivät olleet kauniita. Ne olivat rumia, repiviä ja täynnä epäoikeudenmukaisuutta. Suru ei ollut vain hiljaista itkuä. Se oli raivoa. Se oli nyrkkiä ilmaan.

Se oli sitä, että maailma jatkoi pyörimistä, vaikka meidän maailmamme oli pysähtynyt.

Välillä kaikki tuntui utopistiselta. Oikeastiko meillä on näin käsittämättömän huono onni? Että meidän tytär vain nukkui pois?

Ikävä oli fyysinen. Rintaa puristi. Hengitys sattui. Oli hetkiä, jolloin en halunnut elää, koska en tiennyt miten tällaista voi kantaa. Raahauduin viemään koiraa ulos, koska joku oli pakko viedä. Söin, koska oli pakko syödä. Päivä toisensa jälkeen.

Suru oli pimeä huone, josta ei nähnyt ovea.

Pieni kysymys

Kun on tarpeeksi monta kertaa raahautunut ulos.
Kun on tarpeeksi monta kertaa puhunut lapsensa nimen ääneen.
Kun on tarpeeksi monta kertaa selvinnyt yhdestä päivästä lisää.

Jossain kohtaa tuli ajatus.

Olisikohan helpompi olla, jos Armi olisikin jonkun sisarus?

Se ajatus pelotti. Mutta siinä oli myös jotain muuta – suunta eteenpäin.

Kun ihmisessä on toiveikkuutta, siinä on myös halu elää. Halu tavoitella unelmia ja haaveita, vaikka tietää, että pahin voi tapahtua.

Se pieni kysymys piti minut hengissä.

Pelon läpi

Teimme päätöksen yrittää.
Raskausaika oli pelottava. Jokainen neuvolakäynti jännitti. Jokainen hiljainen hetki sai sydämen hakkaamaan. En osannut enää olla huoleton odottaja. Olin äiti, joka tiesi, että lapsi voi kuolla.

Saimme elävän lapsen.
Ensimmäinen vuosi oli sekava. Rakkaus oli valtava, mutta niin oli pelkokin. Kuuntelin hengitystä öisin. Tarkistin, että rintakehä nousee. Ilo ja trauma asuivat samassa kehossa.

Matkan varrelle mahtui myös keskenmeno.
Sairautta läheisillä.
Luopumisia – ihmisistä ja eläimistä.

Elämä ei muuttunut helpoksi.
Se vain muuttui erilaiseksi.

Nyt

Armi menehtyi 11.3.2019 kätkykuolemaan.

Nyt on vuosi 2026.

Seitsemän vuotta sitten tuntui, että kaikki päättyi. Tänään elämä on täyttä.

Isompi juoksee jo pitkin pihaa.

Pienempi harjoittelee seisomaan ja horjuu keskittyneen näköisenä keskellä olohuonetta.

On ääntä ja sotkua. On väsyneitä iltoja. On arjen ärtymystä ja sovintoja. On tavallisia huolia, jotka tuntuvat välillä isoilta ja välillä pieniltä. On pelkoja, jotka välillä nostavat päätään, vaikka kaikki on hyvin. Ja on rakkautta.

Armi oli olemassa.

Armi on totta.

Hän on meidän esikoisemme.

Suru kulkee mukana. Se ei ole kadonnut. Mutta se ei enää ole ainoa asia huoneessa.

Jos luet tätä nyt keskeltä sitä pimeää aikaa, en halua luvata sinulle mitään suurta.

Voin vain sanoa tämän:
Meille elämä tuli takaisin, vaikka en uskonut sen olevan mahdollista. Ei samanlaisena. Ei kivuttomana. Mutta elämänä, joka tuntuu omalta. Se riittää.

Uusi päivä, uusi elämä

TEKSTI: TUULI / KUVAT: TUULIN KOTIALBUMI JA MIKKO NIKULA

Menetin 9-vuotiaan poikani pian viisi vuotta sitten syöväälle. Hän oli sairastunut 2,5 vuotta aiemmin, ja sairaus uusi kaksi kertaa – viimeisellä kerralla ei enää ollut mitään tehtävissä. Perheeseemme kuuluu myös viisi vuotta vanhempi isovelji ja lasten isä.

Elimme kolme kuukautta sen tiedon kanssa, että hän ei tule parantumaan. Tuon ajan elimme niin täysillä kuin pystyimme. Missiomme oli tarjota lapselle niin hyvä loppuelämä kuin suinkin, oman tuskan vuoro oli myöhemmin. Kun lapsemme kuoli, tipahdin täysin toiseen todellisuuteen. En meinannut ymmärtää, mitä oli tapahtunut ja kuinka hiljaista voikaan olla.

Taistele tai pakene -reaktio muuttui sopeudu tai kuole -reaktioksi

Olin aiemmin sanonut siskolleni ja ystäväilleni, että minut tulee raahata vaikka vain lähipuiston penkille istumaan, jos en muuhun kykene. Ja niinhän he tekivät, tulivat, keittivät kahvia, sanoivat: ”Nyt mennään”. Sain olla sellainen kuin olin, välillä hiljaa, välillä käyden kaikkea läpi sadannen kerran ja toisinaan ihan muusta puhuen.

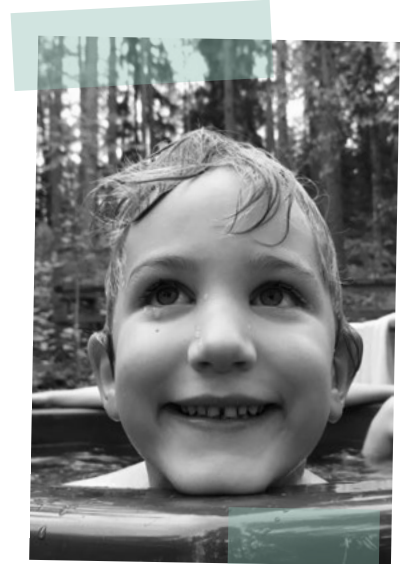
Kun kuolemankesä vaihtui syk-

syksi, palasivat kaikki muut omiin arkiinsa ja jäin suruni kanssa ”yksin”. Sen syksyn ja talven itkin, kirjoitin, nukuin, kävelin, hengitin ja hyväksyin. Välillä tuntui, että murskaannun surun alle, että en kestä enkä halua itse enää mitään muuta kuin jäädä patjan ja peiton väliin loppuelämäksi. Sallin ja hyväksyin itselleni kaikki ajatukset ja tunteet. Mietin usein, miksi tunsin jotain tunnetta, ja ketjutin tunteita siihen juuritunteeseen. Kun koin vihaa tai välinpitämättömyyttä, mietin, miksi tunsin niin (vaikka tiesin). Sanoitin syitä, jotka tietenkin johtivat aina suruun, äärimmäiseen ikävään lastani kohtaan ja elämän arvaamattomuuteen.

Pakotin itseni joka päivä sängystä ylös. Alkuun tsempaten ja sanoittaen tekemisiäni itselleni: ”Hyvä, sait käveltyä portaat alas, pestyä hampaat ja laitettua kahvin tippumaan. Kokeillaan ja palataan takaisin, jos et pysty.” Toisinaan pääsin sängyn

”Suru on kanssa-kulkijani elämäni loppuun asti.”

pohjalta vasta hetkeä ennen kuin elossa oleva lapseni tuli koulusta. Se oli itse itselleni asettama deadline. Olen täällä myös häntä varten.

Toisinaan päivät olivat ihan hyviä, sanoin niitä lepopäiviksi ja annoin itseni tuntee hyvää oloa ilman minikäänlaista syyllisyyttä.

Otin vastaan kaiken avun

Siskoni ja ystäväni olivat koko ajan läsnä elämässäni. Ahdistuin toisinaan siitä, että kuormitan heitä, vaikka he eivät sitä minulle ilmaisseetkaan. Otin myös ensimmäisenä parina vuotena vastaan kaiken ulkopuolisen avun, osallistuin sururyhmään, minulla oli vertaistukihenkilö, kävin vertaisviikonlopuissa.

Olin lapseni kuoleman jälkeen poissa työelämästä vuoden, muuhun en olisi kyennyt. Kun palasin, vaihdoin työpaikkaa ja työkuvaa astetta kevyempiin töihin.

Se osoittautui itselleni oikeaksi ratkaisuksi.

Nykyään ajattelen, että suru on kanssakulkijani elämäni loppuun asti. Se on hyvä niin, enkä muuta haluaisikaan. Koen voivani hyvin ja eläväni hyvää elämää sen koko kirjossa.

Olen opetellut elämään siinä missä olen. Vaikka välillä tuntuu, etten selviä, niin silti tässä on ja elää arkea ja viikonloppua, syö, nukkuu, nauraa, nauttii, tapaa ystäviä, kuuntelee musiikkia, huutoitkee tai nielee toisinaan kyyneleet, kun ei jaksa.

Jokaisen suru on oma ja erilainen

Kun lähden kotiovesta ulos, näen lapseni, joka jäi sinne kesään viisi vuotta sitten, ulkovaatteet roikkumassa naulakossa. Sanon hei ja jatkan matkaani, tervehdin bussikuskia ja menen iloisena menoihini.

Kun pesen hampaat, näen hänen hammasmukinsa hyllyllä ja toivotan mielessäni hyvää yötä. Kun nauran, nauran hänen kanssaan. Kun itken, tunnen, kuinka hän on lähelläni ja sanoo minulle meidän sanat: ”Ei ole hätää, itke vain, olen tässä, kaikki järjestyy ja yhdessä.”

Ei ole oikeaa tai väärää tapaa, ja jokaisen suru on oma ja erilainen. Olemme perheemme sisällä käyneet monia eri vaiheita ja tuntemuksia eri tahdissa läpi ja olleet läsnä ja tuoneet toisiamme siinä hetkessä parhaalla mahdollisella tavalla. Helppoa ei ole ollut, mutta kannattelemme toisiamme elämän aallokossa.

Näen maailmassa paljon hyvää ja kaunista, nautin pienistä asioista ja näitä asioita olen haalinut ympärilläni: väriä, taidetta, kauniita arjen käyttöesineitä, ystävällisyyttä ja hymyä. Luotan tulevaan ja hyvään huomisen.

Olen kiitollinen yhdessä eletystä ajastamme

En koe, että suru ja ilo yksiselitteisesti vuorottelevat tai että suru kaatoaisi, kun tarpeeksi suree. Eihän ilollekaan käy niin. Kaikki on läsnä tässä kaiken aikaa, kokonaisena, kaikkineensa ja rinnakkain. Tämä nykyinen elämä, eletty elämä, ikävä ja suru, nauru ja ilo, väsymys ja virkeys, ärtymys ja ymmärrys, arki ja juhla. Ihan tavalliset asiat.

Olen kiitollinen yhdessä eletystä ajastamme. Mitään en muuttaisi, paitsi sen mihin en voinut vaikuttaa. Haluan ajatella, että kohtaamme, kun oma aikani tällä pallolla päättyy. Silloin poikani tulee minua vastaan, kietoutuu halaukseeni ja sanoo omaan ihanaan tyyliinsä: ”Noni mutsi, nyt mennään”. Ja minä sanon: ”Niin mennään, oma rakas lapseni”. ●

Lapsen kuolema ENNEN SYNTYMÄÄ

TEKSTI: MIIA VALENTO

KUVAT: MIIA VALENTO JA UNSPLASH / ADITYA RIYAN

Kuolleena syntyminen on epäjohdonmukaista ja täynnä ristiriitaisuuksia. Arviolta 15–25 prosenttia kaikista raskauksista päättyy kuolemaan kohdussa eikä elävän lapsen syntymään. Tästä huolimatta kuolema kohdussa on vaiettu aihe ja jää elävänä syntymisen narratiivin jalkoihin.

Kuolema ennen syntymää sekoittaa käsityksemme asioiden luonnollisesta järjestyksestä. Myös kuollut lapsi syntyy, sillä kohtuun ei kukaan jää. **Browne** kirjoittaa: Surua kuolleena syntyneestä lapsesta voidaan kutsua äänioikeudettomaksi suruksi, jota hillitään tai stigmatisoidaan niiden *menetysten hierarkioiden* ja *suremisen sääntöjen* vuoksi, jotka määrittelevät, millainen suru on hyväksyttävää ja millainen elämä on surtavissa. **Dokan** mukaan äänioikeudettomasta surusta voidaan puhua silloin, kun yksilö kokee surureaktion mutta reaktiolle ei saa sosiaalista tunnustusta tai yksilö ei voi vaatia sille sosiaalista myötätuntoa tai tukea.

Esittelen seitsemän tutkimuskirjallisuudesta löytyvää näkemystä lapsen kuolemasta ennen syntymää.

EI SYNTYMÄTODISTUSTA

Ensinnäkin yhteiskuntamme ei tunnista ja tunnista, että on syntynyt jotain. Kuolleena syntyneestä ei kirjoiteta syntymätodistusta, vaikka syntymäpäivä on kiistattomasti osoitettavissa. Kuolintodistus kyllä kirjoitetaan, vaikka tarkkaa kuolinaikaa on välillä mahdotonta osoittaa. Kuolinpäiväksi kirjataan syntymäpäivä, vaikka se ei aina ole kuolinpäivä.

KOHTUKUOLEMA VAI KESKENMENO

Toisekseen raskauden eri vaiheissa tapahtuvista kuolemista puhutaan eri termein johtuen sikiön elinkelpoisuudesta. Kiitos modernin lääketieteen ennenaikaisesta syn-

”Kuolema ennen syntymää sekoittaa käsityksemme asioiden luonnollisesta järjestyksestä.”

tyneen elämää voidaan ylläpitää tehohoidossa, kun raskausviikkoa on 22+0 tai kun sikiö on painanut syntyessään yli 500 grammaa. Raskausviikosta 22 alkaen puhutaan

kohtukuolemasta ja sitä aikaisemilla viikoilla tapahtuvasta kuolemasta keskenmenona, vaikka kohtuun lapsi kaikilla raskausviikoilla kuolee. Yhtä lailla kohtukuolemassa raskaus menee kesken, sillä lapsi ei synny täysiaikaisena.

SURU JA ABORTTIOIKEUDET

Kolmanneksi äänioikeudettomuuden kokemusta synnyttää aborttiliike. Naisen oikeutta raskauden keskeyttämiseen eli aborttiin puolustetaan eri yhteyksissä, mutta oikeutta suruun esimerkiksi spontaanin keskenmenon jälkeen harvoin

tunnustetaan ja puolustetaan. Yhdysvalloissa on pitkään vallinnut ajatus, että jos tunnustamme raskauden aikaisen menetyksen, se on uhka aborttioikeuksille – sen myöntämisen, että keskenmeno ja kohtukuolema merkitsevät jonkin arvokkaan menettämistä, pelätään johtavan keskusteluun sikiön henkilöllisyydestä ja sen rinnastamisesta elävänä syntyneen oikeuksiin. Abortin vastustajat ovat käyttäneet surua pyrkimyksissään säätää lakeja sikiön henkilöllisyydestä ja lopettaa aborttioikeudet. Abortin kannattajat taas ovat puolestaan vastustaneet lainsäädäntöponnisteluja, joilla tuetaan raskauden menetyksen kokeneita. Miten voi surra jotain, jonka kasvun joku toinen on voinut

keskeyttää? Miten surra jotain, jonka ihmisyydestä ja ihmisyyden asteesta jokaisella on jokin mielipide?

NORMAALIN RASKAUDEN NARRATIIVI

Neljänneksi meillä elää vain yhdenlainen normaalin raskauden nar-

”Yhteiskuntamme ei tunnista ja tunnusta, että on syntynyt jotain.”

ratiivi. Siinä lapsi syntyy elävänä ja terveenä. Kaikki tästä poikkeavat raskaudet nähdään epänormaaleina, minkä seurauksena tällaisen raskauden kokenut päätyy helposti itsesyytöksiin ja hiljaisuuteen. Sen

sijaan, että välttelemme puhumista muista raskauden lopputuloksista, meidän pitäisi nimenomaan puhua niistä. Lopputulos voi olla ei-toivottu, mutta se on normaali. Ja mitä enemmän kaikki raskauden lopputulokset (abortista raskauden menetykseen) normalisoidaan, sitä vähemmän naiset ja perheet kokevat eristäytymistä ja leimautumista *ei-normaalien* lopputulosten vuoksi. Lisääntynyt tietoisuus voi auttaa lievittämään osaa siitä shokista, jota perheet kokevat lapsen kuoltua kohtuun.

KIELI MÄÄRITTELEE AJATTELUA

Viidenneksi kieli muokkaa ajattelua. Keskenmenossa ja kohtukuolemassa kuolinpaikkana on

kohtu. Kieli määrittelee sitä, miten me ajattelemme ja määrittelemme asioita. Voimme valita, puhummeko raskauden keskeyttämisestä, abortista vai sikiön tappamisesta. Samoin voimme valita puhummeko lapsen menetyksestä vai sikiön kuolemasta. Valitut sanat määrittelevät sitä, miten me ajattelemme ja tunnemme asioista. Kun raskaus etenee normaalisti, terveydenhuollon ammattilaiset puhuvat vauvasta sikiön sijaan, mutta kun jokin menee pieleen, voidaan termit vaihtaa. ”Tuossa on vauvan pää. Näetkö hänen jalkansa tuossa?” Kun vauva kuolee: ”Valitettavasti sikiön sydän ei lyö”. Nämä esimerkit korostavat paitsi kielen merkitystä myös lääketieteellisten kuvantamisteknologioiden merkitystä vanhempien kiintymisessä kohdussa olevaan lapseensa.

MENETETTIINKÖ RASKAUS VAI VAUVA?

Kuudenneksi raskauden menetyksen yhteydessä sikiön arvo on subjektiivinen ja suhteinen,

sovittamattomasti erilainen kuin se kiinteä ja biologinen käsitys sikiön persoonallisuudesta ja oikeushenkilöydestä. Niinpä onkin loogista, että kokemuksellisesti ei menetetä pelkkää raskautta vaan vauva. Mitä

”Millainen on elämä, joka kuolee ennen syntymää?”

suurempi *emotionaalinen kiintymys sikiöön* on, sitä todennäköisemmin vanhempi kokee menettäneensä enemmän kuin vain raskauden.

EI-YKSI-MUTTA-EI-KAKSIKAAAN HENKILÖÄ

Seitsemänneksi filosofian ala loistaa edelleen pääosin poissaolollaan kuolleena syntymisen tutkimuskirjallisuudessa, vaikka kuolema ennen syntymää herättää nimenomaan filosofisia kysymyksiä. Lapsensa kuolleena synnyttäneet heitetään menetyksen myötä näiden

kysymysten äärelle ilman tukea. Millainen on elämä, joka kuolee ennen syntymää? Mitä on menetetty? Miten voi kuolla ennen kuin syntyy? Mistä elämä alkaa? Miten suremme jotain, joka ei ole elänyt ulkoisessa sosiaalisessa maailmassamme?

Filosofiassa on edelleen vallalla kaksi ontologista näkemystä. Sikiö on joko osa äitiään tai sitten täysin erillinen yksilö. Kumpikaan näistä näkemyksistä ei kuitenkaan täysin toimi, kun asiaa tarkastellaan syvällisemmin. Sikiö ei rinnastu ihmiskehon osaan tai elimeen eli se ei ole osa äitinsä kehoa, sillä äiti tulee ihan hyvin toimeen ilman sikiötä. Toisaalta sikiö ei tule toimeen ilman äitinsä verenkiertoa eli se ei ole täysin erillinenkään. Prosessiontologiassa raskaus nähdään alati kehittyvänä prosessina, jossa raskaana oleva on ei-yksi-mutta-ei-kaksikaan henkilöä, mikä kuvaa hyvin raskauden ja raskauden menetyksen monimutkaisuutta. ●

LÄHTEET:

Browne, V. (2016). Feminist philosophy and prenatal death: Relationality and the ethics of intimacy. *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 41(2), 385–407.

Doka, K. J. (2008). Disenfranchised grief in historical and cultural perspective.

Donley, G., & Lens, J. W. (2022). Abortion, pregnancy loss, & subjective fetal personhood. *Vand. L. Rev.*, 75, 1649.

Meincke, A. S. (2022). One or two? A Process View of pregnancy. *Philosophical Studies*, 179(5), 1495–1521.

Katriina Huttunen, Mari Pulkkinen

100 KERTAA PAREMPI SURU

Opas surevan ymmärtämiseen

DOCENDO 2026

Voi kuinka helppoa olisi surevana liikkua ihmisten ilmoilla, jos tämä pieni opus kuuluisi ihmisyyden perusoppimäärän tentittäviin kirjoihin eli jokaisen pitäisi lukea ja sisäistää tämä kirja.

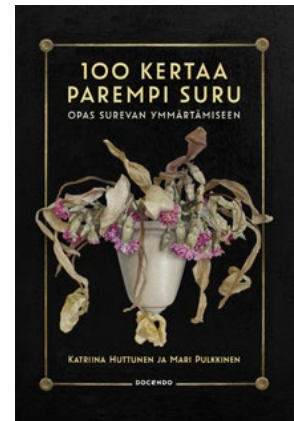
100 kertaa parempi suru koostuu sadasta alle sivun mittaisesta huomiosta tai ohjeesta, joissa lukijaa yllytetään miettimään suruun liittyviä asioita ja tilanteita surevan näkökulmasta. Esimerkiksi kohdassa 15 pohditaan ilon- ja surunpilaajia: "Sureva koetaan monesti ilonpilaajaksi, mutta yhtä hyvin surevasta voi tuntua, ettei surunpilaaja ymmärrä eikä hyväksy hänen suruaan."

Molemmilla kirjoittajilla on taustallaan lapsen menetys, joten ohjeistukset tuntuvat erittäin toimivilta niihin lukuisiin tilanteisiin, joita Käpy-

vanhemmat arjessaan kokevat. Kirjan suurimmaksi haasteeksi koen sen, että tähän todennäköisesti eivät tarttu ne, joiden pitäisi tarttua. Surevana vanhempana koin, että sain tästä tukea suruni nimenomaan surun oikeuttamisen kautta.

Kohta 100: "Jokainen ihminen ansaitsee parhaan mahdollisen surun."

ARVIO: TIINA HARVIA

Olli Sarpo, Irja Sinivaara, Tarja Tornaesus, Jukka Vartiainen (toim.)

HAUTAUSMAALLA

30 kokemusta

REUNA PUBLISHING HOUSE 2025

Kymi Libri -kirjoituskilpailu järjestetään joka toinen vuosi. Hautausmaa-antologiaan on koottu kilpailun satoa kolmeltakymmeneltä eri kirjoittajalta. Ensimmäisenä luen kirjasta **Ulla Kinnusen** novellin *Ystäväni Mikael, enkelipoika*. Tarinan kuusivuotias poika on hukkunut jokeen ja häntä muistelee naapurin tyttö, jonka surua aikuiset eivät ottaneet huomioon. Hautajaisiin pieni tyttö olisi halunnut mennä, mutta kukaan ei kertonut, miten siellä olisi pitänyt olla. Tyttö jää sivurooliin oman tuskansa kanssa. Aikuisena hän kertoo pienestä Mikael-pojasta omille lapsilleen. Ja aikuisena hän antaa omankin surunsa tulla, kyyneleiden virrata.

Toinen novelli, johon tartun, on **Paula Salosen** *Tähdistä tulemme – sinne palaamme*. Hautakivessä lukee Amanda, joka eli vain 7 kk. Haudasta tuntuu säteilevän suru. On myös Sininen Tyttö, jota ei haudattu minnekään, ei edes kastettu. Mutta novellin kertojaäänelle Sininen Tyttö näyttäytyy,

kunnes katoaa lopullisesti.

Osa antologian novelleista on kirjoitettu kuolleen itsensä näkökulmasta. Hän

kuulee papin puheen, nousee mäntyjen yläpuolelle, alla pellot ja metsä jäävät yhä kauemmaksi. Kaivoon lapsena kuollut muistelee äitiään: Tule äiti taas käymään hautausmaalla. Muistellaan sen kesäpäivän onnellisia hetkiä.

Kolmekymmentä koskettavaa tarinaa hautausmaalta, kolmekymmentä hyvin erilaista elämää ja tarinaa, jotka raottavat porttia sinne jonnekin, mistä meillä ei ole varmaa tietoa.

ARVIO: LEENA VILKKA

Jarkko Piirainen

JUURETON, SILTI PYSYVÄ

MOMENTUM KIRJAT 2026

Jarkko Piirainen on kirjoittanut runokokoelmansa *Juureton, silti pysyvä* 10-vuotiaan tyttärensä kuoleman jälkeisinä vuosina. Tytär menehtyi aivokasvaimeen viiden vuoden sairastamisen jälkeen vuonna 2019.

Piirainen onnistuu loihtimaan muutamalla sanalla tunnistetta-

via surevan sielunmaisemia ja tavoittaa niin kalvavan huolen ja pelon lähestyvistä kuolemasta kuin kuoleman jälkeisen tyhjyyden tunteen. Runoissa luonto rinnastuu surevan mielialoihin ja elämän

haurauteen. Teksti on riipaisevan kaunista ja jollain tavalla lohdullistakin.

Minä olen
kesken jääneen satukirjan
väliin juuttunut
voimaton ääni
Nämä etsivät käteni
umpeutuvien sivujen polkuja
kahlaavat
Hitaasti laskevat
sormet
elämäsi vuosiin riittävät

ARVIO: HANNA LAPPALAINEN

Sari Hedman

HANNA EI OLE ENÄÄ TÄÄLLÄ

AVIADOR KUSTANNUS 2025

Esikoisromaanissaan **Hedman** kertoo perheestä, joka menettää Hanna-lapsen. Jäljelle jäävät perheenjäsenet kokevat surun kukin omalla tavallaan. Romaani on kertomus, miten lapsen kuolema särkee perheen. Isosisko Saara jää selviytymään oman onnensa nojaan:

”Äiti makaa vuoteessa kyljellään, karvaiseen vilttiin kapaloituneena, kasvot seinään päin. Hänkään ei kuule Saaraa, vaikka Saara kuiskaa äitiäiti monta kertaa peräkkäin.”

Hannan tavarat katoavat laatikoihin, edes kuvaa ei jää lipaston päälle. Hannasta ei enää puhuta, vaikka hän on kaikkien mielessä.

Lopulta äiti liukuu muistisairauden tuomaan armahdukseen ja alkaa puhua Hannasta. Saara käy terapiassa ja potee syyllisyyttä, josta saa vapautuksen ymmärrettyään, että sittenkin oli hyvästellyt siskonsa tämän lähtiessä viimeisen kerran

sairaalaan. Myös äiti kokee syyllisyyttä raskausaikana syömistään pillereistä, ehkä ne sairastuttivat Hannan.

Romaani on tärkeä kuvaus perhesuhteista ja puhumattomuudesta. Tästä tarinasta voisi sanoa, että siinä äiti ja isä eivät todellakaan toipuneet tyttärensä kuolemasta ja sisartakin pikkusiskon kuolema varjostaa raskaasti jopa vuosikymmeniä. Silti kaikki elävät elämäänsä, jollakin tavalla, päivästä toiseen. Arki jatkuu.

ARVIO: LEENA VILKKA

Ryhmällinen erikoistapauksia

TEKSTI: TIINA HARVIA

KUVA: NIKO HARVIA

Kaksostyttäreni syntyivät pikkukeskosina parikymmentä vuotta sitten. Lotta kuoli synnytyksessä ja Silja myöhemmin vauvateholla.

Kuolleiden kaksosteni lisäksi minulla on viisi elävää lasta ja kaikki seitsemän on hormonihoidoilla alulle autettuja.

Kuulun pelkällä lapsikuolemataustallani moneen vähemmistöryhmään. Olen menettänyt kaksi lasta kutsuinkin samalla kertaa. Se on eri asia kuin menettää yksi lapsi, mutta se on myös erilaista kuin kahden lapsen menettäminen eri vuosina tai keskenään eri syistä.

On myös erilaista menettää keskoslapsi kuin täysiaikainen vauva, teinistä tai nuoresta aikuisesta puhumattakaan.

Varhaisessa menetyksessä tulee ehkä haettua oikeutusta toisella tapaa kuin lapselle, jonka ympäristökin on jo oppinut tuntemaan.

Lapsettomuustaukainen puolestaan kriiseilee lapsikuoleman lisäksi samaan aikaan myös vaikeutta saada syliin lisää täytettä. Joskus tälläkin taustalla onnistuu, näin on käynyt minulle. Vaikka parikymppisenä tuskailin mahdollisuutta jäädä kokonaan lapsettomaksi, on

minulla nyt viisikymppisenä suurperhe, eläväisiäkin viisi. Se taas kirvoittaa uusia näkökulmia siitä, onko suurperheellisellä lupa surra kuolleita lapsia, kun eläviäkin on monen mielestä liikaa.

Viisitoista vuotta Käpyn vertaistukiryhmän ohjaajana on antanut minulle aition erilaisten surujen näyttämölle. Kun ryhmään sattuu yhdellä viikolla sairauteen, onnettomuuteen, lääketieteelliseen keskeytykseen, päihteisiin ja harvinaiseen geenimutaatioon kuolleen lapsen vanhempia, voi seuraavalla kerralla paikalla ollakin ainoan lapsensa menettänyt, sijoitetun lapsen menettänyt, sateenkaarivanhemmat ja mummo, joka on saanut lapsenlapset hoitoon ja päässyt sitten ryhmään keskustelemaan kuolleesta aikuisesta lapsestaan.

”Me kaikki tiedämme, miltä tuntuu menettää lapsi.”

Kerta toisensa jälkeen nämä pieniä vähemmistöjä edustavat ihmiset sulautuvat ryhmäksi, jossa tärkeintä on toistemme ymmärtäminen. Meiltä kaikilta on kuollut lapsi ja jo se on nyky-Suomessa harvinaista. Yksityiskohdista riippumatta me kaikki tiedämme, miltä tuntuu menettää lapsi. Se yhdistää enemmän kuin erilaiset kuolintavat voivat erottaa ja se on mielestäni vertaistukiryhmän vahvuus.

VUODEN 2025

Kuolleiden lasten muistopäivän kampanjassa mukana olleet yritykset ja tahot

ANKI OY
ANU HEDBORG PHOTOGRAPHY
CECILIA BRANDT
CLUB FOR FIVE
EHAUTAUS
FENNOA OY
HELSINGIN HAUTAUSTOIMISTO
HENNA SYRJÄNEN
HIDASTA ELÄMÄÄ -PUOTI
IT TIETOPISTE
JÄLKI JÄÄ
KAARINANSEUDUN HAUTAUSTOIMISTO OY
KAMLAI
KEIKYÄN KIVI
KOSMETOLOGI TMI EMMA SAVOLA
KUKKA- JA HAUTAUSPALVELU NOOA
KUKKARIITTA
KÄTILÖ JENNA HELLSTÉN
LAPINLAHDEN LÄHDE JA PRO LAPINLAHTI

LST GROUP OY
MAARET KALLIO
MARJAANA VÄÄNÄNEN
NORDQVIST OY
PERHEKOTI PIENETASKELEET OY
PRINTTAAMO
PSYKOLOGIPALVELU NIINA MELKKO
RS-HUOLTO
SALON HAUTAUSTOIMISTO OY SAUSTILA
VALOKUVAAJA SIRPA PAPINAHO
SURUMERKKI
SURVEYPAL OY
TAIVAANSIIPPI
TIETOVERKKO FI OY
TUUMA-KUSTANNUS

Lisäksi toimintaamme ovat tukeneet myös muutamat tahot, jotka haluavat pysyä anonyyminä.

Näin voit osallistua vuoden 2026 kampanjaan

- JÄRJESTÄ TAPAHTUMA** omalla paikkakunnallasi 23.9. Mieti sopiva yhteistyökumppani (paikallinen seurakunta tai jokin muu toimija) ja katso Käpyn kotisivuilta vinkit ohjelman järjestämiseen.
- HAASTA YRITYS** mukaan lahjoittamaan. Tietoa erilaisista lahjoitustavoista löytyy kotisivuilta. kapy.fi/muistopaiva
- KERRO KÄPYN VIESTINNÄLLE**, niin saadaan tapahtumat ja lahjoittajat mukaan kampanjalistoille: viestinta@kapy.fi.